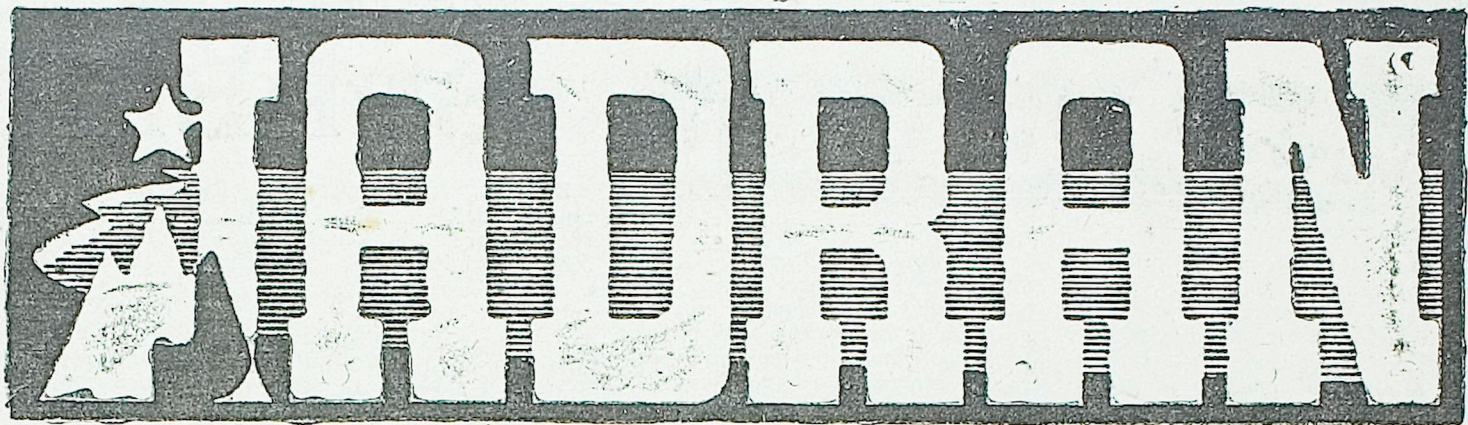

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Ivan Renko — Tiska tiskarna »Jadrana« — Vsi v Kopru — Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorjeva ulica št. 26, telefon 170, poštni predal 2 — Celoletna naročnina 500 dinarjev, polletna din 250, četrtletna pa din 130 — Tekoči račun pri Narodni banki v Kopru št. 657-T-162 — Rokopisov ne vračamo

LETO IV. ŠTEV. 29

Koper, petek 15. julija 1955

POSAMEZNA ŠTEVILKA DIN 10

Skozi šolo v življenje

Zaključek šolskega leta je čas, ki dovoli da iz »plaht«, — popisanih z vsemi mogočimi številkami o učencih in učiteljih, seštetimi podolgim in počez, preračunanimi v odstotke ločeno in skupaj, ki se naberejo na Tajništvu za prosveto, povzamemo tiste, ki pomagajo osvetliti nekatere splošne probleme, ki v našem šolstvu še niso rešeni; opozorimo nanje starše in ostalo javnost, da jih bodo razumeli in pospešili njihovo reševanje.

Vprašanje, kako pripravljamo šola nove generacije na življenje, na vključevanje mladih v poklice, v družbo aktivnih in zanesljivih proizvajalcev, je glavno merilo za njeno ocenjevanje. Veliko dobrega je bilo že o tem zapisanega in marsikaj pametnega povedano. Tukaj bi z nekaj podatki le podprla nekatere misli.

V sedanjem koprskem okraju so bile razmere po osvoboditvi tako ugodne, bilo je toliko razumevanja za prosveto, da se danes lahko ponasamo s takim šolskim omrežjem, ki omogoča 92,5 odstotkom vseh šolobveznih otrok, da izpolnjujejo drugi del šolske obveznosti na nižjih gimnazijah, ki niso oddaljene od doma skoro nikjer več kot 3 km; le majhen del t. j. 7,5 odstotkov otrok ostane tudi po IV. razredu osnovne šole na domači nižje organizirani šoli. To veliko pomeni: vsak otrok ima odprto pot v poklic, ki ga veseli in zanima. In res je iz šol v našem okraju izšel že 101 učitelj, gimnazija je dala dosedaj 54 maturantov (od teh jih je 45 na univerzi). Pomorsko srednjo šolo pa je absolviralo 100 dijakov. Številni so bili tudi tisti, ki so se vključili v poklice že po končani šolski obveznosti: 187 vajencev v obrti, 102 pa v industriji. Nad 700 fantov in deklet pa je ostalo na vasi in nadaljuje svoje izobraževanje v kmetijsko-gospodarskih nadaljevalnih šolah.

Vendar pa bi bila resnica prizadeta, če bi se ustavili pri teh ugotovitvah. Statistika pokaže tudi drugo plat: letos bo v naših šolah zaključilo šolsko obveznost skupno 375 učencev. Od tega konča osemletno šolanje v prvih štirih razredih 19 odstotkov, v petem in šestem razredu je odstotek nekaj višji, do osmega razreda oziroma do IV. gimnazije pa ne pride niti desetina učencev. Tudi če dober del krivde za tako neveselo sliko privisemo

preteklosti in če ugotovimo, da se te številke že nekaj let stalno dvigajo, moramo po desetih letih le priznati, da je to vse premalo. To pomeni, da šola ni v skladu z zmogljivostjo in predvsem ne z interesi učencev in celotne skupnosti.

Pričakovati, da bo šolska reforma na mah rešila to vprašanje, ne bi bilo prav. Za izboljšanje šole lahko mnogo napravimo tudi sami, če mislimo na nekatere osnovne zahteve, ki jih bo morala rešiti reforma, in se na to pripravljamo.

Šola bodi življenjska. Otroci naj v njej spoznava zakonitosti dogajanja, ki ga opazuje v vsakdanjem življenju. To veliko zahteva se da približati tudi našim malim razmeram. Naj omenim šolo v Ravnu: osemletna šola s šolskim vrtom, delavnico, kuhinjo, z učitelji, ki delajo z učenci tudi po šoli. Vsak učenec te šole je aktiven, soodgovorni član tega malega kolektiva. Čeprav je to komaj začetek, so vendar uspehi že vidni tudi v številkah: število učencev, ki napredujejo do višjih razredov, je na tej šoli za 7 odstotkov nad okrajnim povprečjem. Razen tega pa ostaja prav v Ravnu razmeroma največje število učencev v šoli tudi preko obveznosti, da dosežejo potrebno predizobrazbo za vključevanje v poklice, oziroma za nadaljnje šolanje. Svet za prosveto in kulturo LRS je naklonjen misli, da bi to postala peskusna šola.

Nočem trditi, da je to edini vzor, ki je vreden posnemanja. Je pa primer, ki dokazuje, da je še danes šola lahko prav dobra. Malo je šol v okraju, kjer so razmere take, da jih ne bi mogli kmalu popraviti. Seveda je treba v to nekaj vložiti: urediti šolske vrtove, nabaviti orodje, omogočiti obiske tovarn in delavnic, uvesti film kot učni pripomoček itd. S pomočjo šolskih odborov in ob razumevanju občinskih organov bo vse to uresničeno. Neke hitreje drugod bolj počasi. Starši potem ne bodo več tožili, da otrok, ki je končal osemleto ali nižjo gimnazijo, ni za nobeno delo. Ne bodo več grajali predpisov, ki zahtevajo določeno predizobrazbo za vključevanje vajencev v obrt in industrijo.

Ni nam treba odstopati od osemletne šole niti od naprednega principa enotne osnovne izobrazbe, le šolo moramo izboljšati, da bo dajala skupnosti to, kar potrebuje, zdrave, izobražene in delavne ljudi.

Z. B.

Več vsebine v prosvetno delo

S seje odbora SZDL OSK Koper

V soboto je v Kopru zasedal odbor Socialistične zveze okrajne skupnosti komun. Sejo je vodil predsednik odbora tovariš Albert Jakopič-Kajtimir. Na dnevnem redu sta bili samo dve vprašanji in sicer poročilo in razprava o stanju ljudske prosvete na področju koprskih skupnosti komun in pa o organizaciji novih občin, oziroma komun. Razprava po obeh vprašanjih je bila izredno živahna.

Poročilo po prvem delu je podal predsednik Pripravljalnega odbora Ljudske prosvete okrajne skupnosti tovariš Srečko Vilhar. V svojem izlaganju je obdelal prosveto bolj z načelne strani, manjkalo pa je konkretnega opisa dela in statističnega pregleda prosvetnega stanja celo za koprsko področje, sežansko je bilo omenjeno le delno, o postojanskem pa ni bilo podatkov.

V razpravo po poročilu je prvi posegel tajnik odbora SZDL skupnosti komun, tovariš Martin Greif-Rudi. Zanimal je trditev v referatu, o padanju revolucionarnosti pri naših ljudeh, kar je baje negativno vplivalo tudi na delo ljudske prosvete, da ni več tako intenzivno, kot je bilo med vojno in prva leta po njej. Na besede tovariša Rudija je navezal svoje razpravljanje o poročilu ljudski poslanec tovariš Sturm. Dejal je, da je bilo premalo govora v poročilu o vzgojnem pomenu ljudske prosvete za našo socialistično graditev. Obravnavati bi moralo tudi delo posameznih vsaj pomembnejših društev na terenu. Tako je vsem znano, da na primer koprsko DPD Svoboda krepko orje in dela — vsaj zunanji vtis je tak, sodeč po nastopih, posebno vprašanje pa je, če je opravljeno delo tudi res vzgojno. Tudi pomanjkanje denarnih sredstev, o katerem je bilo govora, je pravzaprav samo vprašanje organizacije in z delom dokazane aktivnosti posameznega društva.

Ta aktivnost in pobuda vsakega društva, ki je osnovna celica prosvetne dejavnosti, pa ne sme biti dušena z nikakršnimi predpisi ali mnenjem od zgoraj, marveč je treba društvom pustiti popolno iniciativo — pa čeprav gre tudi za ustanavljanje dramskih odsekov tam, kjer sicer niso takoj dani vsi materialni pogoji. Treba je na vse načine podpirati in razvijati množičnost tudi v ljudsko prosvetno dejavnost, ker je to edino jamstvo za njen razmah. Slaba povezava ljudske prosvete z drugimi množičnimi organizacijami ji je samo v škodo. Tako kažejo podatki, da so sindikalne organizacije na področju koprskih okrajne skupnosti izdale za razne izlete in zabave okrog dva milijona dinarjev, za prosvetno-kulturno delo pa so dale 600.000 din. Zakaj ne bi bilo narobe?

Za tovarišem Sturmom so se priključili k razpravi še številni člani odbora. Obravnavali so mnoge probleme s področja šolstva in ljudske prosvete, ki niso bili zajeti v poročilu. Tovariš Rado Pišot-Sokol je govoril zlasti o delu DPD Svoboda, ki so vse preveč prepuščene same sebi. Nekaj malega so storile zanje sindikalne organizacije — vendar veliko premalo. Svobode imajo vse premalo članstva. Tako je od 4000 koprskih delavcev in namučencev vključeno v DPD Svobodo vsega 150 ljudi in od teh jih 90 aktivno dela. To je vsekakor premalo. Tako stanje kaže slabo zanimanje takó sindikalnih podružnic kot tudi delavskih svetov in upravnih odborov po gospodarskih organizacijah.

Pomanjkanje dela na ljudsko prosvetnem področju je ponekje vzrok, da so pobudo pograbili v svoje roke elementi, ki nimajo ničesar skupnega z našo stvarnostjo in socializmom. Pomanjkanje zanimanja za ta problem s strani množičnih organizacij, zlasti slab stik z učitelji po posameznih naseljih je vzrok, da tudi vsa vasa zajadra v klerikalne vode. Čeprav je to redek pojav, dogaja se pa vendarle. Vzrokov je veliko in med njimi ni najmanjši pomanjkanje strokovnega kadra, ki bi lahko vodil prosvetno dejavnost na vasi. Mladi učitelji največkrat niso pevovodje, zato ponavadi pevske zборе, ki so najpogostejša oblika prosvetnega dela na vasi, in tudi najbolj ustaljena in priljubljena, — vodijo razni mežnarji in podobni klerikalni eksponenti. Zato je mladim učiteljem potrebna temeljitejša priprava za življenje in vsestransko delovanje na vasi. Potrebni so tečaji, na katerih bi učitelji lahko izpopolnili svoje znanje in ga prilagodili splošnim potrebam kmečkega prebivalstva.

Tovariš Albin Duje je govoril o velikih možnostih, ki jih ima prav koprsko področje za razvoj ljudsko prosvetnega dela, ki pa so premalo izkoriščene. Lepe in velike dvorane se uporabljajo največ za ples, kulturnih prireditev in predavanj pa je malo. Tudi Gledališče Slovenskega Primorja bi moralo veliko več napraviti za vzgojo ljudskih režiserjev-amaterjev, in tudi sicer nuditi veliko več pomoči podeželskim odrom.

Tovariš Srečko Vilhar je nakazal glavne naloge, pred katerimi stoji ljudska prosveta v sedanjem času: okrepiti je treba splošno izobraževalno dejavnost, utrditi Ljudsko univerzo, do konca oktobra morajo vsa prosvetna društva imeti občne zборе in izvoliti nova vodstva — er osrednje po komunah — iz komunističnih pa bo potem izbran organ ljudske prosvete za celotno področje okrajne skupnosti.

Splošna ugotovitev je bila, da se je stanje ljudske prosvete na tem področju sicer dvignilo, da pa v primeri z možnostmi nikakor ni zadovoljivo. Po končani razpravi o ljudski prosveti so sprejeli nekaj sklepov. Predvsem so sprejeli sklep, naj tudi komunistični odbori SZDL vprašanje ljudske prosvete

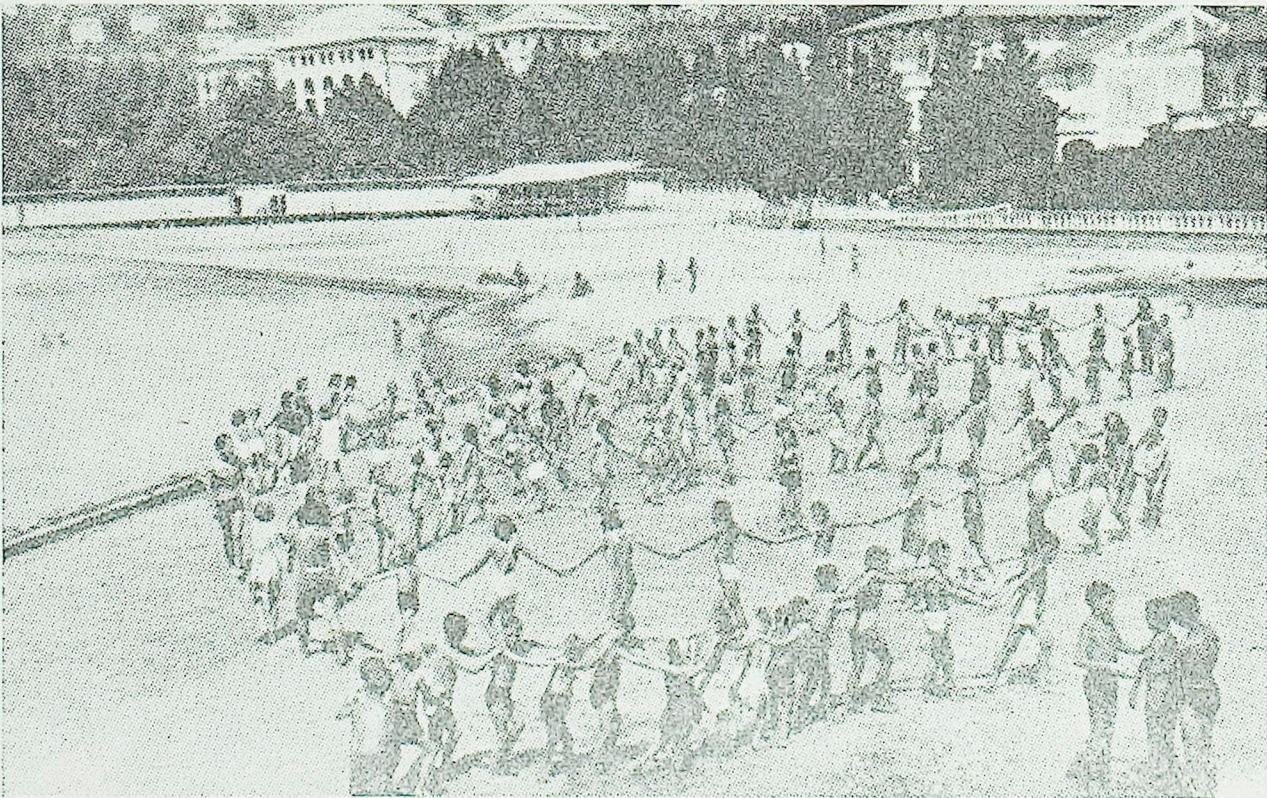
takoj postavijo na dnevni red in naj s tem v zvezi podrobno pretrsejo vprašanje odnosa mladine, delavcev in delovnih kolektivov, vprašanje razširjenosti tiska, vsebinsko delo ljudsko prosvetnih društev, šolstvo itd. Dalje so sklenili, naj bi bile takoj v začetku šolskega leta področne in skupna konferenca prosvetnih delavcev, na katerih bodo pretresli stanje v ljudski prosveti in začetni smernice za bodoče delo. Prav tako so sklenili, da naj v Kopru ljudska prosveta organizira središče za izposojanje dramskih del — s čimer bo lahko tudi neposredno vplivala na izbiro teh del. Okrajni odbor ljudske prosvete naj bi izdelal podroben načrt dela za prihodnje leto, tako da bo gotov najkasneje do jeseni, ko bodo društva lahko začela z intenzivnim ljudsko prosvetnim delom. Zlasti po DPD Svobodah pa je treba organizirati tečaje za splošno izobraževanje delavcev, na katerih se bodo usposobili za boljše delo in delavsko samoupravljanje — to je tudi ena od zelo važnih nalog ljudske prosvete.

Po drugi točki dnevnega reda je poročal tovariš Jakopič o stanju organizacije novih občin. Glede na to, da so za posamezne organizacijske naloge vezani zelo kratki roki, je opozoril, da je treba paziti, da bodo pravočasno opravljene. Govoril je o konkretnih nalogah SZDL v pogledu sodelovanja pri organizaciji novih občin in okraja, pri kadrovski politiki, izbiri aparata in podobno. Opozoril je, da smo se zaradi intenzivnega dela okrog strukturne organizacije in teritorialne razmejitev nekoliko oddaljili od bistvenega vprašanja o pomenu in vlogi komun. Zato bomo morali zdaj obnoviti razpravo o vsebini dela komune, razpravo o statutih, preanalizirati je treba vprašanje sodelovanja delavskega razreda v družbenem upravljanju.

Obravnaval je tudi problem strokovnega kadra, ki ga bomo še in še potrebovali. Glede na to je kritiziral ozko gledanje nekaterih ljudi po terenu, ki zlonamerno komentirajo kadrovske spremembe. Pozval je odbor SZDL, naj stori vse za uspešno izvedbo načrtov za napredek in dvig koprskega področja. SZDL mora pri tem aktivno sodelovati in pomagati odstranjevati vse zapreke. Zlasti je treba storiti vse, da se gospodarska politika in družbeni plan čimbolj izpopolnjujeta. Treba se je boriti proti nekaterim negativnim pojavom, kot je med drugim primer grozističnega trgovskega podjetja »Slavica«, ki ni hotela odstopiti del svojih skladiščnih prostorov, ki jih prav nič ne rabi, za potrebe nove tovarne motornih koles »Tomoš«. Odbijanje te prošnje je povsem nerazumljivo. Še posebej, če je prevzem prostorov samo začasen. Po drugi strani pa je »Tomoš« za vse področje velikanskega pomena in bo največji industrijski objekt, ki bo koprski skupnosti donasal milijardne dohodke.

Do 10. avgusta letos morajo biti konstituirani že tudi vsi novi občinski odbori, ki bodo potem krepko zastavili, da bodo svoje področje vsestransko dvignili. Pri tem bodo morali storiti svojo dolžnost tudi komunistični odbori SZDL.

Na seji so se na koncu pogovarjali še o proslavi Dneva vstaje Slovenije — 22. juliju. Sklenjeno je bilo, naj komunistični odbori SZDL ob sodelovanju drugih množičnih organizacij, oziroma kot pomoč Zvezi borcev, organizirajo proslave in jim je treba pri tem pustiti vso iniciativo.

Najlepši užitek in veselje za naše otroke na šolskih počitnicah je gotovo bivanje ob našem morju

Sprehod PO SVETU

Ves svet z nestrpnostjo pričakuje začetek ženevske konference, na kateri se bodo sestali »štiri veliki« — šefi Združenih držav Amerike, Anglije, Francije in Sovjetske zveze. Miroljubno človeštvo je prepričano, da bo ženevski posvet pomenil nov korak na poti mednarodne pomiritve in k ublaževanju medsebojnih nesoglasij. Zmeren optimizem pred začetkom ženevske konference ima svoj koren v raznih pozitivnih dogodkih v zadnjih mesecih — predesem v sklenitvi avstrijske državne pogodbe in v zblizanju stališč vesilj vprašanja razorožitve. Ti in drugi dogodki ter izjave odgovornih voditeljev držav-udeleženk konference kažejo, da moremo pričakovati iz Ženeve dobrih vesti. Seveda bodo morale besede slediti tudi dejanja, kajti na svet je še vedno polno vprašanj, ki utegnejo vsak trenutek zaostri položaj. Tu mislimo predesem na Nemčijo in Formozo. Dobre volje za rešitev teh vprašanj pa bo morala priti do izraza ne samo s splošnimi deklaracijami, ampak tudi s stvarnimi dejanji.

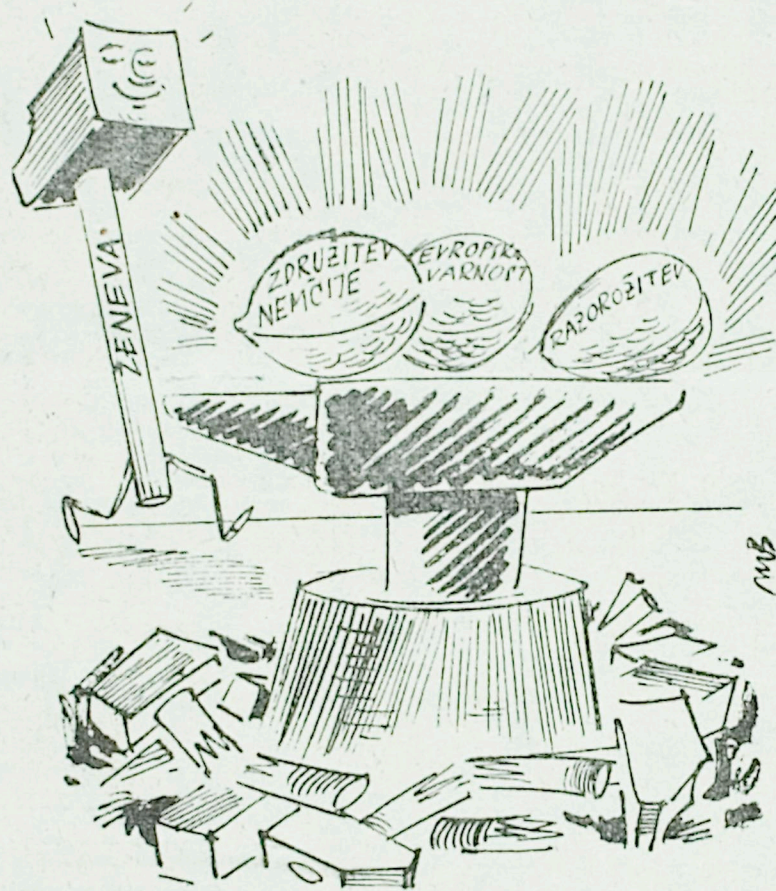
Poseben poudarek ženevski konferenci daje poziv osmih svetovnih znanstvenikov vladam štirih vesilj glede prenehanja atomskih poskusov in atomskega oboroževanja sploh. Izjavo je pred dnevi prebral na tiskovni konferenci Nobelov nagradenec angleški znanstvenik Russell in je pravzaprav Einsteinova duhovna oporoka, ki jo je veliki znanstvenik podpisal tih pred svojo smrtjo. »Vodikova bomba, ki eksplodira v bližini tal ali pod vodo — je rečeno med drugim v izjavi — razširja radioaktivne delce v višje zračne plasti. Ti delci polagoma padajo in dosegaajo zemeljsko površje v obliki smrtonosnega prahu ali dežja. Nihče ne ve, kako daleč se lahko širijo ti smrtonosni radioaktivni delci, toda največje znanstvene avtoritete soglašajo, da bi vojne z vodikovimi bombami zelo verjetno bile konec človeškega rodu.« V izjavi pozivajo nato znanstveniki vlade vsega sveta, naj spoznajo in javno priznajo, da njihovih ciljev ni mogoče doseči s svetovno vojno in naj iščejo za reševanje medsebojnih spornih vprašanj miroljubna sredstva. Poziv znanstvenikov je naletel na velik odmev po vsem svetu. Voda angleške opozicije Attlee je med prvimi pozval »štiri velike«, naj med ženevsko konferenco upoštevajo posmrtno Einsteinovo poslanico, skrajšaj vse svetovno časopisje pa jo je objavilo na prvih straneh z velikimi poudarki.

Indijski premier Nehru se je po obisku nekaterih evropskih držav in Egipta vrnil v domovino. Njegovo potovanje moremo po pravici imenovati misijo miru, saj je v razgovorih z vodilnimi državniki Jugoslavije, Sovjetske zveze, Poljske, Češkoslovaške, Italije, Avstrije, Anglije in Egipta poudaril svojo vero v aktivno mednarodno koeksistenco in svoje prepričanje, da je samo mirno reševanje mednarodnih sporov pot k svetovnemu napredku. Nehrujevo potovanje pa je bilo hkrati afirmacija indijske zunanje politike o svetu in potrdilo spoštovanja in ljubezni mnogih narodov do Indije in njenega voditelja. Zlasti so pomembne njegove izjave glede ženevske konference, ki ji pripisuje zelo velik pomen. V razgovoru z novinarji je indijski premier izjavil, da utegne ženevska konferenca pripomoči, da bi prenehala napetost in da bi se svet otresel strahu. Za narode Azije in Afrike pa ima še posebej pomen skupna izjava Nehru-Naser, v kateri sta vodilna državnik Indije in Egipta obsodila sodelovanje v vojaških pakih in grupacijah z vesiljami. Ponovno sta zatrdila, da se bosta njuni državi

še v naprej ravnali po deklaraciji bandunške konference.

Na zadnjem zasedanju Evropskega sveta v Strassburgu se je začelo uveljavljati novo pojmovanje o evropski skupnosti. Na zasedanju je namreč prišlo do izraza spoznanja o potrebi razširitve Evropskega sveta, ki šteje za zdaj le 15 držav. Evropski svet se bo spremenil v stvarno evropsko telo le, če bodo ustvarili v Evropi ozračje medsebojnega zaupanja in upoštevali, da je notranja ureditev stvar vsake države same. Če se bodo pobude za razširitev vrst Evropskega sveta uresničile, bo to pomemben razvoj v stališču Evropskega sveta do sodelovanja z drugimi evropskimi državami.

Francoska poslanska zbornica je z veliko večino ratificirala francosko-tunjske dogovore, s katerimi je Tunis dobil notranjo avtonomijo. Tako so storili prvi korak, da bi dobilo prebivalstvo Severne Afrike osnovne svoboščine. Na vrsti sta sedaj še Alžir in Maroko, kjer je položaj zelo obupen in so nemiri na dnevnem redu. Samo v Alžiru je okrog 850 tisoč brezposelnih, letni dohodek domačinov pa znaša povprečno okrog 40.000 frankov. Za nujne reforme v Alžiru in Maroku se zlasti zavzema bledi predsednik francoske vlade Mendes France.

Trije trdi orehi

Maščujejo se za fašiste

Italijanske sodne oblasti pripravljajo nov proces proti bivšim borcem Briško-beneškega odreda. Pred sodišče bodo spravili tudi na desetine oseb, ki bodo odgovarjale za »kriminalna dejanja« zaradi posrednega ali neposrednega sodelovanja s tem odredom v pretekli vojni proti fašizmu. Preiskovalni del sodnega postopka je v glavnem zaključen. Posebne »zaslug« ima za to čedastki pretor Zuccarelli, ki je tako marljivo tekmoval v pripravah na proces, da je s svojo znano poklicno »spretnostjo« zaslisljal v eni sami uri kar dvajset obtožencev. Imenovanja so že tudi mesta in sicer Videm, Trst in Pisa, kjer naj bi bil proces. Za katero so se odločili, še ni znano. Kakor priboito pa je, da hočejo s tem ostanki fašističnih privržencev manifestativno izpričati svoj bes, ki jim baje greni življenje, odkar se je napetost med našimi državama polegla.

Kako se bo vse to izteklo? Znano je, da obtoženci odločno odbijajo tale postopek, ker se ne čutijo krive za »kriminalna dejanja« in so na zaslišanju nastopili enotno z odločnim »ne, se ne čutimo krive«. In končno, četudi so »krivci,

Enajstega julija so začeli veljati novi predpisi Zveznega izvršnega sveta o spremembi cen žitaric, maslobo, olja in nekaterih drugih proizvodov. S posebno odločbo je prav tako spremenjena tarifa prevoza potnikov, hkrati pa je bila sprejeta tudi uredba o povečanju plač.

V zvezi s temi spremembami je — Tempo izjavo, v kateri je med dal podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Svetozar Vukmanović drugim dejal, da bodo s temi ukrepi zvišane odkupne cene žita za 5 din pri kilogramu, odkupne cene kruha pa bo zaradi podražitve prevoznih stroškov zlasti za oddaljenejša nežitorna področja povprečno za 12 din večja od sedanje. Istočasno se bodo zaradi uvedbe prostega formiranja cen masti in olju povečale cene teh proizvodov. Podražitev tobanih izdelkov v maloprodaji znaša 27 odstotkov v primerjavi s dosedanjimi cenami. Potniške tarife na železnici se zvišajo za okrog 20 odstotkov. Po drugi strani pa se nekoliko zvišajo tudi plače, pokojnine in invalidnine (za 500 din mesečno, otroški dodatek pa za 240 din mesečno).

Podpredsednik Svetozar Vukmanović je dalje poudaril v svoji izjavi, da so vplivali na povečanje cen žitaric predvsem momenti kot potreba, da bi se razen drugih ukrepov tudi s ceno doseglo ugodnejše pogoje za proizvodnjo žita.

Znano je, da proizvodnja žita zastaja za naraslimi potrebami prehrane prebivalstva, kar je velika obremenitev za našo plačilno bilanco, ker moramo znatne količine uvažati. Prav tako je potrebno — z vsklajevanjem cen žitaric s cenami drugih proizvodov vplivati na ekonomičnejšo uporabo žitaric v potrošnji. To bo vsekakor vplivalo na postopno izboljšanje naše sedanje razmeroma enostranske prehrane, pri kateri je očitno prevelika uporaba žitaric.

Končno zvišanje odkupnih cen žitaric in njihovo vsklajevanje z drugimi pridelki iz kmetijstva omogoča pri koruzi in drugih žitaricah, razen pri pšenici, takojšen prehod na svobodni režim prometa, medtem ko bo pri pšenici ta prehod postopen. Tako bo na tem zelo važnem področju prometa likvidirana administrativna intervencija, kar bo ugodno vplivalo na proizvodnjo in promet.

Po drugi strani pa sedaj proizvodnja žitaric zastaja. Medtem ko je industrijska proizvodnja po vojni zabeležila velik vzpon ter je tudi proizvodnja drugih kmetijskih proizvodov nad predvojno ravnilo, je proizvodnja žitaric nižja kakor pred vojno. V odnosu na povprečno letno proizvodnjo v letih od 1935 do 1939 je indeks proizvodnje pšenice v preteklem letu le 55, namesto povprečja 100 v navedenem razdobju. Razen tega je vsa povojna leta bila proizvodnja žitaric manjša.

Se večje je zaostajanje v proizvodnji žitaric, računano na prebivalca, ker je število prebivalstva naraslo. Vse to vodi do ostrejšega nesorazmerja med proizvodnjo žitaric in potrebami, ki stalno narasčajo. Zaradi tega smo prisiljeni uvažati velike količine pšenice. Tako nizka proizvodnja in velik uvoz žitaric je najresnejši problem za življenjsko raven prebivalstva, ker zelo obremenjuje našo plačilno bilanco, zaradi česar moramo omejevati uvoz raznih industrijskih surovin, s tem pa tudi proizvodnjo industrijskega blaga za široko potrošnjo. Nove odkupne cene so zdaj v glavnem vsklajene cenami drugih kmetijskih proizvodov. To pa je vsekakor nujno potrebno za naše gospodarstvo zaradi stimuliranja proizvodnje, hkrati pa je to tudi bistveni pogoj za postopno izboljšanje življenjske ravni.

Potem, ko je v svoji izjavi omenil potrebo po racionalnejši potrošnji kruha in moke ter v zvezi s tem navedel uporabo v drugih državah, kjer je potrošnja kruha in moke znatno manjša kakor pri nas, je podpredsednik Svetozar Vukmanović dejal, da čeprav dosedanje nizke cene kruha in moki niso bile edini činitelj visoke potrošnje žitaric, so pa bile eden izmed teh činiteljev. Vsklajevanje cen moke in kruha s cenami drugih kmetijskih proizvodov bo ugodno vplivalo na nadaljnje formiranje sestava pre-

hrane, čeprav tu ni pričakovati neke hitre in ostre spremembe, ker je sprememba sestava prehrane počasen proces, ki gre vzporedno s splošno krepitvijo potrošnega sklada in življenjske ravni ter povečanja proizvodnje tistih kmetijskih pridelkov, ki lahko delno zamenjajo žitarice. Vendar je nujno, da se s politiko cen, z normalizacijo cen kruha in moke ta proces pospešene moke in kruha bile prav tako ši. Razen tega so dosedanje nizke nekako subvencioniranje potrošnje teh proizvodov s strani kmetijskega prebivalstva v nežitornih področjih. To subvencioniranje je neupravičeno, ker prebivalstvo v teh področjih dosega znatne dohodka, tako z zaposlitvijo izven kmetijstva kakor s prodajo svojih kmetijskih proizvodov, katerih cene so v primeri z dosedanjimi cenami kruha in moke znatno večje (živina, vino, povrtnina itd.). To je ekonomsko škodljivo, ker vodi do nepravilne razdelitve dohodka na vasi, na

Svetozar Vukmanović - Tempo

škodo proizvajalcev žitaric in zato nujno vpliva na proizvodnjo!

Podobenega značaja in pomena je tudi odlok o prostem formiranju cen masti in olja. Dosedanje predpisane nizke cene maslobo so imele ob dvigu cen drugih kmetijskih proizvodov za posledico destimuliranja domače proizvodnje masti in vse večji uvoz je bil zaradi tega potreben za preskrbo prebivalstva. Klavnice za tako ceno niso bile zainteresirane proizvajati maslobo, ker so jih izdelovale z znatno izgubo. Zato je bilo nujno potrebno preiti na proste cene, da bi se tako omogočila normalna proizvodnja tega važnega živila. Letos se je pokazalo, da je predvideni uvoz masti 28 tisoč ton nezadosten in da ga bo treba povečati še za 5 tisoč ton.

Znano je, da je nedavni prehod na prosti promet z živino in živinskimi proizvodi ugodno vplival na razvoj živinskega sklada. To je omogočilo porast izvoza, do česar ne bi prišlo, če bi ostali pri starem administrativnem režimu prometa in cen. Vsklajevanje cen maslobo z drugimi kmetijskimi proizvodi je torej nujno potrebno za normalizacijo proizvodnje in potrošnje. Formiranje prostega prometa maslobo bo razumljivo povzročalo porast cen masti in olju. Vendar je pri tem potrebno opozoriti na dejstvo, da dokler se ne bomo v tem pogledu osamosvojili, bomo za redno preskrbo s tem važnim živilom vedno odvisni od uvoza.

Tudi cene tobanih izdelkov so v sorazmerju z drugimi cenami industrijskih proizvodov prenižke. Proizvodnja tobaka je za 40 odstotkov večja kakor pred vojno. Tobani izdelki so naši dragoceni — izvozni artikli. Nizke cene so favorizirale potrošnjo in izvoz je bil s tem ogrožen. Nove cene tobanih izdelkov, katerih cilj je, da vskladijo potrošnjo s proizvodnjo, so še vedno le za osemkrat večje kakor pred vojno, medtem ko so cene ostalih industrijskih proizvodov za sedemnajstkrat večje od predvojnih.

Prav tako in na podobni podlagi je moralo priti tudi do zvišanja potniških tarif na železnici. Izguba železnice pri prevozu potnikov znaša letno v naši državi okrog 8 milijard dinarjev. Te ne bo mogoče niti približno preprečiti s sedanjim povišanjem potniških tarif, vendar se bo le nekaj zmanjšala. Da bi ta ukrep ne imel težjih posledic

(Nadaljevanje na 3. strani)

V nekaj vsrtah

BRUSELJ: V glavnem mestu Belgije so bile spet demonstracije katoličanov. V nedeljo je demonstriralo dvesto tisoč katolikov proti šolski reformi, ki jo je predlagala vlada. Demonstracije je odobril bruseljski župan, vendar so bile policijske sile kljub temu v pripravi, ljenosti.

Nadomestne volitve v okrajni zbor

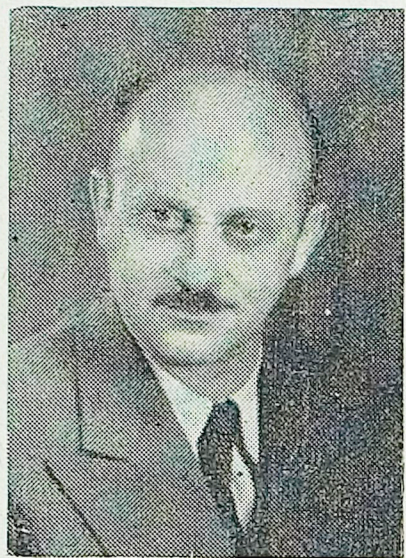
Naši kandidati

V nedeljo bodo na področju bodoče koprške okrajne skupnosti komun po nekaterih krajih nadomestne volitve za nove poslance v okrajni zbor skupnosti. Take volitve so med drugim v sezanskem okraju v občinah Divača in Hrpelje, v koprskem pa v Piranu. Socialistična zveza je tamkaj kandidirala in so jih potrdili tudi volivci na svojih zborih, tovariše Albin Dujca, Alberta Jakopiča-Kajtimira in Martina Greifa-Rudija. Čeprav so imenovani tovariši močno poznani na Primorskem in v Sloveniji, kjer so opravljali že vidne družbene funkcije, se nam zdi prav, da jih z našimi bralci še podrobneje seznanimo, posebno še, ker opravljajo odgovorne politične posle na našem področju in se bomo v prihodnosti pogosto srečavali z njimi.

Albert Jakopič-Kajtimir

Bil je rojen v Ljubljani leta 1914. Pred vojno je obiskoval gimnazijo in abiturientski tečaj, nato pa je bil nameščenec. Leta 1941 se je vključil v Osvobodilno fronto in postal politični delavec na terenu. Začetkom leta 1942 je vstopil v operativne partizanske enote in je postal komandant bataljona v Zapadnodolenjskem odredu. Ze v začetku leta 1943 pa je prišel na Primorsko, kjer je pomagal organizirati vojaške enote. Bil je komandant Gregorčičeve brigade in je z njo maja 1943 prodril prav v Slovensko Benečijo, ki je tedaj prvič videla svojo slovensko vojsko. Avgusta je bil imenovan za pomočnika komisarja XV. divizije, januarja 1944 pa za komandanta XXX. di-

protiljudsko sodišče ga je istega leta obsodilo na dve leti zapora, ki jih je izdržal med drugimi proletarskimi borci v Sremski Mitrovici. Kjer je močno razširil tudi svoje politično obzorje. Tudi po tej prestani kazni so ga stalno skrbjale vsako leto držali in zasliševali po raznih zaporih po nekaj mesecev. Se pred zadnjo vojno se je vrnil na delo v Slovensko Primorje, vendar so ga fašisti kmalu zgrabili. Bil je leta 1940 zaprt v Trstu in v znamenem velikem procesu med drugimi obsojen na smrt in pomiloščen. Zapor se je rešil šele leta 1944 v januarju, nakar je prišel v parti-

zane, kjer je na Primorskem opravljal razne politične funkcije. Po osvoboditvi je bil na Goriškem in na Tolminskem sekretar Okrajnega komiteja ZKS oz. prej KPS, nekaj časa (1950/51) je delal tudi v CK KPS, pred tem pa še v republiški kontrolni komisiji v Ljubljani. Zdaj je predsednik Inicijativnega odbora okrajne skupnosti komun v Kopru. Je tudi republiški poslanec in nosilec Partizanske spomenice 1941 in drugih odlikovanj.

Martin Greif-Rudi

Rojen je leta 1918. Je iz delavske družine — oče je bil kovač. Doma je iz Maribora. Bil je že zelo mlad med borci za pravice delovnega človeka in je leta 1936 že postal član Komunistične partije Jugoslavije. Bil je trn v peti tedanjim oblastnikom in je bil za svoje politično delovanje pogosto preganjan in zapiran.

V partizane je šel že avgusta 1941. Ze februarja 1942 je bil poslan na Primorsko, kjer je organiziral po vojaški in politični liniji partizanske enote. Bil je komandant Gradnikove brigade, od avgusta 1944 do osvoboditve pa je bil komandant mesta Trsta.

Po končani vojni je delal v Glavnem odboru zveze sindikatov Slovenije v Ljubljani, bil je dve leti v politični šoli v Beogradu. Nato je bil minister za delo vlade LRS, potem glavni direktor lesne indu-

strije LRS. Od leta 1952 je bil sekretar Okrajnega komiteja ZKS v Gorici.

Je tudi republiški poslanec in nosilec Partizanske spomenice 1941 ter drugih odlikovanj.

vizije. Zatem je bil vse do končne osvoboditve načelnik štaba slavnega IX. korpusa NOV. S svojim osebnim zgledom in junaštvom je navduševal borce za najtežje akcije. V bojih je bil trikrat ranjen. Je nosilec Partizanske spomenice 1941, domovina pa mu je za izpričano junaštvo podelila razen drugih odlikovanj najvišje priznanje: Red narodnega heroja. Je tudi rezervni podpolkovnik JLA.

Po osvoboditvi je delal najprej v CK KPS, nato je bil sekretar Okrožnega komiteja KPS v Mariboru, zatem pa v Ajdovščini. Leta 1947 je postal organizacijski sekretar IOOF, od 1951 do 1952 pa je bil minister-predsednik Sveta za blagovni promet LRS. Do nedavnega je spet opravljal posle organizacijskega sekretarja SZDL Slovenije. Zdaj je v Kopru kot sekretar komiteja ZKS in predsednik okrajnega odbora SZDL za okrajno skupnost komun. Je pa tudi republiški poslanec in član Centralnega komiteja ZKS.

Albin Dujca

Rojen je bil leta 1911 v Skofljah na Sežanskem. Starši so bili kmetje, sam pa je postal dentist. Emigriral je pred fašisti v Jugoslavijo, kjer se je že zgodaj začel udeleževati v delavskem gibanju. Ze leta 1934 je postal član Komunistične partije. Njegovo delo ni ostalo skrito kraljevski žandarmeriji in

Rojaki iz Amerike pozdravljajo svoje v domovini

Prejeli smo dve pismi naših rojakov iz Združenih držav Amerike. Pravzaprav smo jih prejeli že več. Pišejo nam naši zvesti naročniki, obenem pa preko nas pozdravljajo svoj stari kraj, posebno pa še nekatere sorodnike, prijatelje in znance. Vsi se zanimajo za posamezne specifične, zlasti gospodarske probleme pri nas, obenem pa na svojstven način opisujejo stanje v Ameriki.

Tako nam je pred kratkim pisal naročnik M. Klemen iz Euclida v državi Ohio. Pohvalil se je, da naš list v redu prejema. Sprašuje nas, kaj je s Francetom Magajno, da se nič več ne oglasi v Jadranu. Naročil nam je, da naj ga lepo pozdravimo, če bo prišel kaj naokrog. Res se že dolgo ni nič oglašil — upamo pa, da ga bodo tele vrstice dosegle in ga spomnile na Koper. M. Klemen nam še piše, kako je v ZDA trda za zaslužek.

Druga dva prijatelja sta zakon a Karl in Ana Kocjančič iz Sante Rose v Kaliforniji. Ta dva pozdravljata vse naročnike Slovenskega Jadrana, prav posebej pa bratrance Stoka Andreja iz Marežig in še vse Crnikalce in Ločane. Cestitata jim k postavitvi spomenika padlim borcem iz NOB in pravita, da sta tudi onadva poslala majhen prispevek zanj preko sestrice v Hrastovljah. Pravita, da z velikim veseljem prebirata naš list, ker prinaša novice iz njihove domače kraja — on je iz Dola, soproga pa iz Kubeda. Za vse se zelo zanimata in obdujeta naše napore za gospodarski in kulturni dvig dežele. Na koncu naročata, da »še tega ne smemo pozabiti pozdraviti Barba Vaneta in Jucu, ki je njuna kolona vredna, kar list košta!« Naš Barba ima torej tudi v Ameriki prijatelje.

Zdravstvo v Podgori se izboljšuje

Nekaj nad deset kilometrov oddaljene od Ilirske Bistrice ležijo v tako imenovani »Podgori« vasi Zabiče, Podgraje, Kuteževo in Trpčane. V prejšnjih časih so se prebivalci po teh vaseh preživljali v glavnem na račun bližnjih gozdov, ki pa so zdaj že močno izčrpani. Svoja sredstva za preživljanje morajo zdaj ljudje dobiti večinoma iz koščka kraške zemlje, ki jo z veliko ljubeznijo obdelujejo, — ki pa ne more dati dovolj kruha za vse člane številnih družin. Mnogi gredo zato iskat zaslužka drugam. Tako razmeroma slabo socialno stanje po teh vaseh, ki je v glavnem posledica načrtnega nacionalnega, kulturnega in socialnega zatiranja v času petindvajsetletne italijanske okupacije tega predela, se zrcali tudi v precej slabem zdravstvenem stanju prebivalstva teh vasi. Tu je bil do nedavnega največji odstotek umrljivosti dojenčkov v Sloveniji, pogosto se pojavljajo razne nalezljive bolezni itd.

Ze v lanskem letu je zaradi takega stanja Centralni higienski zavod iz Ljubljane v sodelovanju s sanitarno inspekcijo v Ilirski Bistrici začel znanstveno proučevati zdravstveno stanje in prehrano prebivalstva v teh štirih vaseh. To raziskovanje sicer še ni docela končano, vendar pa je doslej že potrdilo prvotne domneve, ki so bile morda še preveč optimistične. Opravljeni zdravniški pregledi prebivalcev in anketiranje prehrane je pokazalo, da je zdravje velike večine tamkajšnjih ljudi slabo. Posebno slabo je zdravstveno stanje otrok, ki so večinoma podhranjeni in nerazviti, mnogi so tudi rahitični itd. Ugotovili so, da so slabemu zdravstvenemu stanju vzrok predvsem že opisane socialne okolnosti, razen tega pa še slabo higiensko stanje teh vasi, ker na splošno neurejena

Na kratko

V kratkem bo prispela v Jugoslavijo nova pošiljka pšenice kot pomoč ZDA. Skupno jo bodo poslali 280 tisoč ton. Prve ladje s tem tovorom so že na poti. Pred kratkim je prispela 5000-tonska pošiljka sladkorja, sklenjena je pa še pogodba za 20 tisoč ton sladkorja in za uvoz 6000 ton masti. S temi dobavami bo domači trg dovolj za- ložen.

NOVE CENE

(Nadaljevanje z 2. strani)

za življenjski standard delavcev in uslužbencev, ostanejo še nadalje v veljavi dosedanje olajšave za prevoz, ki so zelo široke, saj se odvija okrog 60 odstotkov potniškega prometa na železnici na podlagi olajšav.

Kar pa zadeva cene ostalih proizvodov široke potrošnje podvzema mo vrsto ukrepov, da bi jih stabilizirali. Na tržišču pričakujemo v prihodnjih mesecih ugodne pogoje preskrbe in znižanje cen v primeri z dosedanjimi cenami ne samo zaradi tega, ker je pred nami sezona večje ponudbe kmetijskih pridelkov, temveč tudi zato, ker so letošnji izgledi za dobro letino v kmetijstvu ugodni, dočim je bila lanska letina precej slaba. Manjkajoče količine pšenice, masti in sladkorja bomo še nadalje uvažali vse dotlej, da bo domača proizvodnja zagotovila zadostne sklade. Razen tega bomo znatno povečali uvoz riža, s čimer bomo omogočili preskrbo prebivalstva s tem proizvodom po dosegljivijših cenah, kakor so bile dosedanje. Riž je zaradi nezadostne domače proizvodnje in relativno majhnega uvoza imel razmeroma visoko ceno. V zadnjem obdobju letos je bila cena riža znižana za več kakor 30 odstotkov v primeri s prejšnjo ceno. Prihodnji uvoz riža bo znatno večji, kar bo še nadalje vplivalo na znižanje cen. Iz Burme bomo letno uvozili okrog 50 tisoč ton riža, kar je zelo velika količina glede na to, da smo doslej uvozili vsega le okrog 3 tisoč ton letno.

Ker zvišanje cen kruhu in maslačbam povečuje življenjske stroške predvsem mestnega prebivalstva, ki je glavni kupec živilskih proizvodov in da ne bi to privedlo do znižanja življenjskega stan-

darda delavcev in uslužbencev ter njihovih družin, je urejeno tudi ustrežajoče povišanje plač, pokojnin in invalidnin, poleg tega pa še povišanje otroških doklad, da bi tako zaščitili družine z otroki.

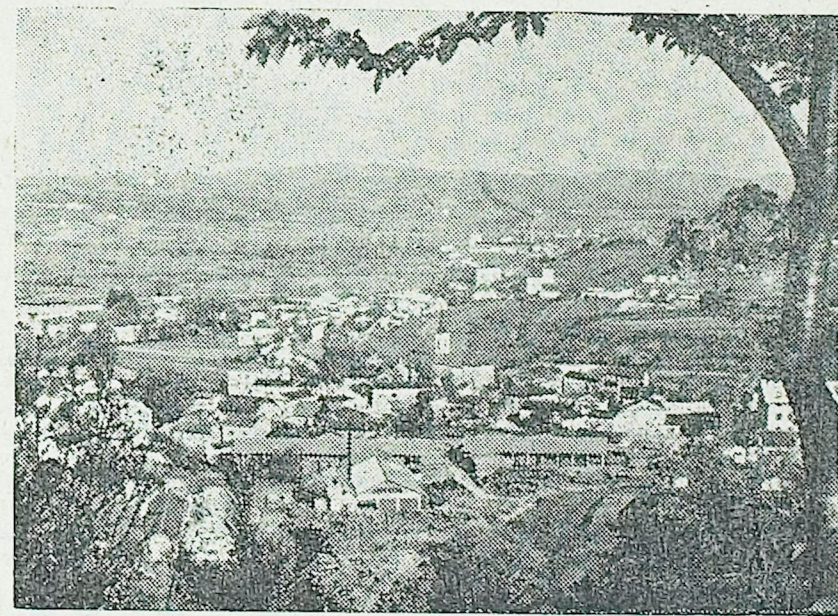
Glede na to podpredsednik Vukmanović razlaga, da bodo s podražitvijo kruha in maslačb sicer posamezne družine več ali manj prizadele, ker bodo dobile manjši denarni nadomestek, kakor znaša trenutno povišanje prehrabmenih stroškov, toda to bo le pri tistih družinah, kjer je potrošnja kruha, moke in maslačb iznad povprečja, nadalje v tistih krajih, kjer je podražitev teh proizvodov zaradi prevoznih stroškov tudi večja in pa v družinah z večjim številom otrok, ker je povečanje otroških dodatkov manjše od povečanja plač. Toda temu se ni bilo mogoče izogniti, ker bi v tako dajanje nadomestila nad povprečno podražitvijo prehrabmenih stroškov pomenilo v sedanjih pogojih emisije kupne moči, ki ne bi imela blagovnega kritja, destabilizacijo tržišča in cen. Po drugi strani pa je treba poskrbeti, da ne bodo posamezniki zaradi tega prišli v težak položaj, zlasti tisti, ki so nepreskrbljeni ali imajo nizke dohodke. Za take primere je bilo določeno pol milijarde dinarjev za socialno pomoč v drugi polovici tega leta.

Na kraju je podpredsednik Svetozar Vukmanović poudaril, da so ekonomske cene blaga bistven pogoj za razvoj proizvodnje ter za uspešen in skladen razvoj gospodarstva. S samim tem bodo le-te doprinesle k hitrejšemu dvigu življenjske ravni, ker trajnejših rezultatov v izboljšanju življenja ni mogoče doseči, če ne bomo ustvarili pogojev za neoviran razvoj proizvodnje.

in odprta stranišča in gnojišča predstavljajo stalni rezervar raznih nalezljivih in parazitarnih bolezni. Opisano proučevanje zdravstvenega stanja v tem predelu seveda ni samemu sebi namen. Dobljeni rezultati služijo kot smernice za izboljšanje položaja. Takoj po začetku akcije so ustanovili v obeh tamkajšnjih šolah šolski kuhinji. Nadvse

zvali filme o osebni higieni, o negi zob, o tuberkulozi in zaščiti pred njo, o raku, o zaščiti pri delu v gozdu in podobno. Prebivalci so se v velikem številu odzvali povabilu in so si z zanimanjem ogledali poučne filme. Pridobljeno znanje so lahko s pridom izkoristili v vsakdanjem življenju.

Vendar je to bil šele začetek ob-

Ilirska Bistrica je središče komune, pod katero spada Podgorje

njujo je, da se vsaj prehrana mladine kolikor toliko vskladi s potrebami doraščajočega organizma. Otroci so v tistem času najbolj občutljivi in nezadostna ali nepravilna prehrana pusti na mladnem telesu ponavadi nepopravljive posledice. Raziskovalna ekipa je razen tega v lanskem septembru pri zdravniških pregledih anketirancem po potrebi nudila tudi brezplačna zdravila. Rdeči križ Slovenije je razdelil med najpotrebnejše precej obleke in obutve. Prav tako je bilo s pomočjo Centralnega higienskega zavoda napravljeno pri vaškem vodovodu v Trpčanah novo zajetje in tudi sicer je bil vodovod urejen. Spomladi pa je Centralni higienski zavod organiziral v zdravstvenem domu v Zabičah brezplačne kinopredstave, na katerih so se posebej odrasli in posebej mladina spoznavali z raznimi zdravstvenimi problemi. Tako so prika-

širne akcije, ki bo odtegnila prebivalstvo pogubnemu vplivu nalezljivih in drugih bolezni, ki slabijo njihovo delazmožnost in življenjsko sposobnost. S to preventivno akcijo bo v prihodnosti skupnosti prihranjenih mnogo stroškov.

V vrsti nalog, ki jih je potrebno izpeljati zaradi izboljšanja stanja, je med drugim primerna ureditev šole v Zabičah, ki je v obupnem stanju. Posebno nujno pa je, preseliti vse družine, ki še stanujejo v nekdanih italijanskih vojaških zgradbah v Zabičah, ker so te v razpadanju in po ugotovitvah sanitarne in gradbene inspekcije popolnoma neprimerne za prebivališče ljudi.

V letošnjem letu bo izvedena še tudi asanacija stranišč in gnojišč v eni izmed teh vasi, v kolikor bi seveda zadostovala pri okrajnem odboru v Postojni zaprosena finančna pomoč.

Dobri izgledi letine

Do pozne spomladi je kazalo, da bodo tudi letos slabo poplačani napor naših kmetovalcev. Poljske kulture so se zelo zakasnilo v primerjavi z normalnimi letinami. Vendar pa je bilo od povsod slišati, da so jesenski posevki dobro prenesli zimo in je upati, da bomo imeli po več slabih letos prav dobro žitno letino. Kmetje so nasejali in nasadili v dobro pripravljeno in pognojeno zemljo še obilo krompirja, koruze, jarega ječmena in fižola. Tudi zanje kaže doslej prav dobro.

Ob morju v koprskem okraju so prvi pridelki že pospravljeni. Zgodnji krompir, grah in češnje so dali dobre pridelke. Pšenico so že poželi in sedaj čaka mlatnice. Po predvidevanjih kmetijskih strokovnjakov in kmetov samih bo pridelok pšenice precej dober, saj bodo posamezniki dosegli 25 stotov zrnja na hektar. Srednji hektarski donos bo od 16 do 18 stotov.

Oči kmetovalcev v višjih legah in goratih krajih Primorske se te dni rade ustavljajo na rumenih površinah, kjer zori težko klasje pšenice, ozimnega ječmena in rži. V okolici Gorice, Mirna in v Vipavski dolini je žetev že končana. Tudi v teh krajih bo pridelok dober. Član kmetijske zadruge v Mirni Venček Budin je iz 21 kg semena pridelal 5 in pol stota pšenice. Dobil je 27-kratno seme. Posebna komisija je na Goriškem priznala 4 in pol vagone semenske pšenice. Za pregled se je prijavilo veliko več kmetovalcev kot lani, ker so dosegli dobre uspehe. Največji proizvajalec dobre semenske pšenice je kmečka delovna zadruga v Biljah, ki je imela posejanih 10 hektarov semenske pšenice. Vendar bo priznana semenska pšenica krila komaj 40 odstotkov potreb semenske pšenice na Goriškem.

Na Postojnskem sta letos pšenica in ječmen zelo lepo pokazala. Vsi posevki so lepo dorasli. Težko klasje je pred začetkom zoritve. Že več let so kmetje na Postojnskem opuščali setev žit, ker niso več pridelali niti semena. Nekateri so prejšnja leta zamenjali setev pšenice s kmeti v Vipavski dolini. Ti so zanje vsejali samo pšenico, sami pa so v zameno nasadili zanje krompir. Mogoče bi to kazalo uvesti po potrebi še drugod.

Tudi na Tolminskem in Idrijskem kažejo pšenica, ječmen in rž dobro. Po več slabih letinah pričakujejo, da letos žitnice ne bodo ostale prazne in jih bodo vsaj deloma napolnili.

Povsod se radi pohvalijo, da imajo letos izredno lep krompir. Res lahko pričakujemo, da bo pridelok krompirja zadovoljil vsa pričakovanja kmetovalcev. Na Postojnskem je prav te dni posebna komisija pod vodstvom okrajnega odseka za kmetijstvo pregledala 60 hektarov semenskega krompirja, ki ga je nasadilo nad 200 kmetovalcev in združnikov. Znano je, da pridelujejo kmetovalci tega dela Notranjske priznan semenski krompir. Precej skrb, povzročena kmetovalcem na Postojnskem kloradski hrošč, ki se je posebno množično pojavil v Ilirski Bistrici, na Premu, v Prestranku in okolici. Tako so na neki njihovi v Matenji vasi dobili na enem samem krompirjevem grmu 40 od-

raslih hroščev. Na Pivki so pri nedeljskem pregledu nabrali 158.330 hroščev, ličink in jajčec.

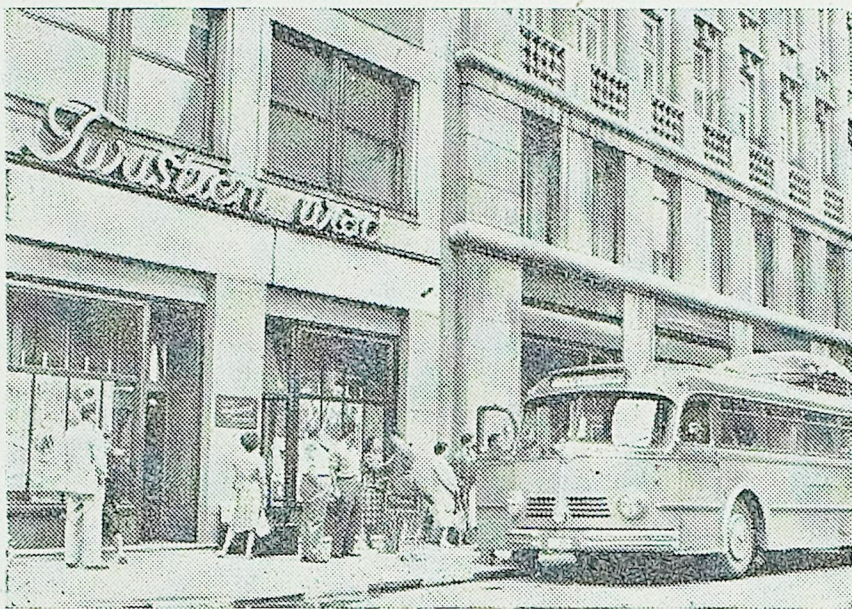
V precejšnjem zastanku je povsod koruza, vendar je upati, da bo tudi ta dala dober pridelok, ker se napoveduje topla jesen.

Grozdje kaže prav dobro in je kljub neugodnim vremenskim pogojem ostalo zdravo, kar je predvsem zaslug vinogradnikov, ki vedno pravočasno škropijo. Na Koprskem pričakujejo prav dober pridelok grozdja.

V višjih predelih so menili, da bo, po bujnem cvetenju ostalo več

sadnega zaroda na drevju. Še največ bo jabolk, hruške in češnje pa so skoro prazne. Kar obložene pa so divje češnje po gmajnah in gozdovih. Že več kot deset let niso bile tako polne.

Pridelok sena pa bo povsod razen na Krasu precej manjši od lanskega leta. Rast trave je spomladi dolgo časa zaviralo mrzlo vreme in deževje, sedaj pa je že zamujena, ker je košnja povsod že v teku. Na Koprskem bo sena za dobro tretjino manj, prav tako na Postojnskem in v nekaterih drugih predelih. Živinorejci pravijo, da bodo morali prodati kako glavo živine, če bodo hoteli ostale dobro prerediti čez zimo.

V nedeljo je avtopodjetja »Slavnik« priredilo poskusno vožnjo z novimi turističnimi avtobusi, ki jih je podjetje pravkar nabavilo iz Nemčije. So to štirje tako imenovani avtopulmani, ki so poslednji krik tehnike na tem področju. Novi »Mercedesi« so izredno udobni.

Oskrba s pitno vodo na Koprskem

V koprskem okraju je en sam vodovod, ki ima svoje zajetje pod vajo Loke pri Črnem Kalu. Od tam se voda pretaka po ceveh do čistilne naprave, ki je v bližini vasi Rižana. Tam se voda prečisti in klorira, nato pa zopet teče po cevovodu do Sečovelj. Iz tega glavnega cevovoda se cepi en vod v vas Dekani, eden pa za Ankaran in Valdoltro; pri večjih mestih, to je pri Kopru, pri Izoli in pri Portorožu ta cevovod polni velike vodohrame, ki so zgrajeni za oskrbo mest. Ta naš vodovod velja gotovo več kot eno in pol milijardo dinarjev in lahko odda potrošnikom do 6050 kubičnih metrov vode dnevno.

Pri projektiranju vodovodov se predvideva, kdo bo vodo trošil, koliko bo teh potrošnikov, koliko vode bo lahko prejel na pr. en bolnik v bolnici, dalje koliko jo bo uporabila industrija itd. Predvideva se tudi razvoj naselij in porast potrošnikov za dobo 30 do 50 let. Tudi pri gradnji rižanskega vodovoda je bilo to upoštevano in vodovod bi moral zadostovati še vsaj za 20 let. Posebej pa moramo poudariti, da program in projekt nista predvidevala potrošnje vode za namakanje vrtov in polj.

Ker smo se v praksi oddaljili od postavljenega programa in smo vodo trošili v veliki meri tudi za namakanje, naša industrija in tudi

drugi potrošniki pa niso dovolj štedili z vodo, se nam je zgodilo, da smo prišli do tega, da je že sedaj izkoriščena cela zmogljivost vodovoda. Obstaja nevarnost, da bo v mesecu avgustu vode primanjkovalo. Mislimo, da bi ne bilo prav, če bi bili omejevali uporabo vode za namakanje polja, dokler je vode bilo dovolj. Ko pa smo ugotovili, da vodovod ne bo zmogel kriti vse potrošnje, smo morali nekaj ukreniti, sicer bi nas prevelika potrošnja dovedla do neprijetnih posledic. Okrajni ljudski odbor je sprejel novo tarifo za vodo iz rižanskega vodovoda. Nova tarifa določa, da se voda iz rižanskega vodovoda prodaja za splošne potrebe, to je za prebivalstvo, za bolnice in internate, za komunalne potrebe in podobno po 16 din za kubični meter, dalje da se potrošnja vode omeji tako, da se po tej ceni obračunava samo voda, ki ne presega sledečih potrošnje:

— za domačo porabo 100 l dnevno, oziroma 3 kub. metre na osebo, oziroma za velike živali (goveda, konji in osli) 100 l dnevno ali 3 kub. m mesečno na glavo,

— za šolsko potrošnjo 50 l dnevno, oziroma 1 in pol kub. m mesečno na vsakega učenca.

— za bolnice 500 l dnevno ali 15 kub. m mesečno na vsako bolniško posteljo.

Lekarništvo je del splošne zdravstvene službe

Lekarniška služba je doživela po osvoboditvi v vsej naši državi bistveni preobrat. Privatne lekarne, ki so bile nekaka tradicionalna koncesija, in so se prenašale običajno iz roda v rod, so se morale umakniti novim socialističnim obratom. Predpisi, ki so do nedavnega urejali to, takrat trgovsko dejavnost, so dokaj zanimivi. Koncesija za lekarno je bila tudi dana na določeno hišo (stavbo) in vsakokratni lastnik te hiše je bil obenem tudi lastnik lekarne. On je potem to koncesijo lahko prodal, dal v najem itd.

Tako stanje smo mi zatekli na območju tega okraja, ko je ljudska oblast prevzela upravo tudi nad tem delom naše domovine. Takrat je bilo na območju našega okraja 6 privatnih lekarn in sicer 2 v Kopru, 2 v Izoli in 2 v Piranu.

S spremembo našega družbenega reda je postala lekarna zdravstvena ustanova in si ne moremo zamisliti, da bi bile še nadalje v rokah privatnikov.

V splošnih določbah Zakona o lekarniški službi je rečeno:

»Lekarniška služba je javna služba, je sestavni del splošne zdravstvene službe in sodeluje pri zdravstveni vzgoji prebivalstva.«

V drugih krajih naše države je ta definicija prodrla precej globoko v zavest državljanov, s čimer se v našem okraju še ne moremo pohvaliti.

Zakaj ne?

Medtem ko so bile v drugih krajih naše države privatne lekarne podružabljene že leta 1945, so pri nas nekatere delovale še pred nekoliko meseci.

Pa tudi sicer je drugod v Jugoslaviji zdravstvo kot celota bilo na višji stopnji kot pri nas. Prebivalci nekdanj Niso imeli denarja za zdravnika. Zato so se največkrat zatekli naravnost v lekarno, kjer so svojo

— za vrtnarstvo, oziroma za kmetijstvo se potrošnja omejuje na 25 odstotkov od dosežene maksimalne potrošnje v letu 1954. Količine potrošene vode, ki bodo presegale te normative, bodo obračunane po din 60 za kub. meter.

Voda za industrijo, rudarstvo, gradbeništvo, obrt, trgovino in gostinstvo kakor tudi vsa druga gospodarsko-priobitvena podjetja in obrate se bo obračunavala v celoti po din 60 za kub. m. Uprava vodovoda pa je še posebej pooblaščen, da lahko v potrebi ukine dobavo vode za namakanje.

Ta tarifa bo stopila v veljavo s 1. VIII. 1955.

Pri našem vsestranskem razvoju moramo upoštevati tudi bodoče potrebe pitne vode, zato ne bi smeli že sedaj načenjati naših skromnih vodnih rezerv.

Če bodo potrošniki vode iz rižanskega vodovoda ta naš splošni problem pravilno razumeli, bomo podaljšali življenje našemu vodovodu še za nekaj let.

bolezen zaupali lekarnarju in ta jim je dal, kar je pač smatral za najboljše. Lekarnar je kot privatni trgovec imel pač interes, da čim več proda. Tudi v primerih, ko ni imel pojma, za kakšno bolezen gre, je imel vedno pri rokah taka nedolžna zdravila, ki niso mogla nikomur škoditi. Lekarnarjeva zgovornost in domačnost ter hitra postrežba je strankam prijala in so jim ti časi ostali v lepih spominih. Še danes pa se ne zavedajo, kako so bili izkoriščani.

Današnje lekarne pa imajo povsem drugačne naloge. Predvsem lekarnar ne sme izdati nobenega močnejšega zdravila brez recepta. Lekarnar samo »oskrbuje« prebivalstvo z zdravili, predpisujejo jih pa zdravniki. Nivo današnje zdravstvene službe je danes neprimerno višji, kot je bil v preteklosti. Naši predpisi točno določajo naloge vsakega posameznega zdravstvenega delavca in vsake zdravstvene institucije. Sploh mora biti v našem sistemu vse jasno, vse določeno, vse vpisano itd.

Zaradi tega se še včasih pojavlja posamezen glas proti delovanju naših lekarn, o premajhni vpludnosti osebja itd. Iz nerazumljivih razlogov so nekateri ljudje napram službujočemu lekarnarju brezobzirni in krivični.

Danes imamo v našem okraju 4 lekarne: 1 v Kopru, 1 v Izoli, 1 v Piranu in 1 v Portorožu.

Krog upravitelcev do brezplačne zdravstvene zdravila je s tem do brezplačnih zdravil prišel v zadnjem času močno narasel. S tem v zvezi se je zelo dvignilo tudi delo v lekarnah. V Kopru danes opravlja to službo ena sama lekarna. In ne samo to: v tej edini lekarni trenutno dela samo ena magistra, ki mora biti praktično dan in noč na razpolago javnosti.

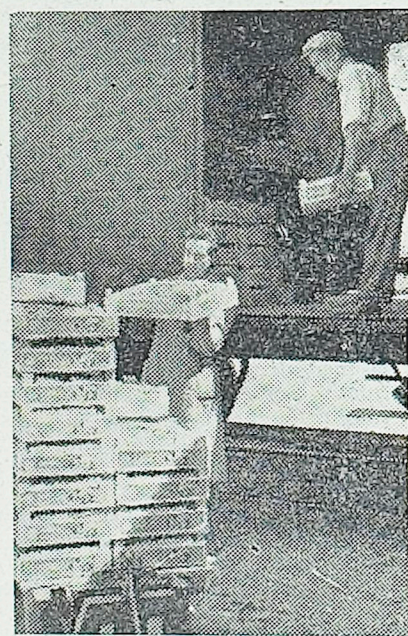
Te zadeve je obravnaval tudi upravni odbor lekarne v Kopru. Bilo je celo ugotovljeno, da nekateri ljudje zahtevajo sredi noči stvari, ki niso prav nič nujne, mnogokrat pa budijo službujoče uslužbenke iz same objestnosti.

Glede na to je upravni odbor lekarne podvzel nekatere ukrepe.

V lekarnah v koprskem okraju je določil delovni čas v letni dobi od 8.—12. ter od 16.—19. in ob nedeljah in praznikih od 9.—12. Izven delovnega časa je službujoči farmacevt dolžan izdati zdravila le na one recepte, ki so označeni kot »Nujni« in izdani istega dne ali noči. Nihakor pa ne gre, da se izrablja dežurstvo in po nepotrebnem budi službujočega farmacevta, ker mora naslednji dan vršiti svoje odgovorno delo brez pravega počitka. B. B.

Kam pojdemo?

V Portorožu je lepa razstava umetniške fotografije v republiškem merilu. Je v prostorih Ljudskega doma in bo trajala še do 22. tega meseca. Odprta je vsak dan od 10. do 13. in od 15. do 18. ure.

„FLORES“

EXPORT - IMPORT

Šempeter pri Gorici

Iskreno čestitamo vsem svojim poslovnim prijateljem in delovnemu ljudstvu naše socialistične domovine k Prazniku vstaje 22. juliju.

Odkupujemo vse vrste kmetijskih pridelkov po najvišjih dnevnih cenah.

Odkupljene pridelke sortiramo in jih pripravljamo za izvoz v inozemstvo.

Ob robu III. ljubljanskega festivala

Drama, opera, balet, koncerti, folklora

V Ljubljani ni poznati, da je redne kulturne sezone konec. Ko človek bere ljubljanske časopise in vidi sporede najraznovrstnejših prireditev, tedaj se čuti prikrajšanega in nehoti se ga poloti občutek, da živi v provinci, kjer so kulturni dogodki redko posejani. In ko je ljubljansko občinstvo že fizično in duhovno precej izčrpano od močne redne sezone, mu pripravi več kot mesec dni trajajoč resnično izbran in bogat repertoar, kvaliteten in lep v besedi, tonu in barvi. Res je sicer, da ves ta spored ni namenjen samo domačemu občinstvu, ampak predvsem tujcem. Toda res je pa tudi, da je teh tujcev v sami Ljubljani zelo malo (Ljubljana jim je le prehodna točka) in da ostane obiskovalec le domače občinstvo. Kljub temu so prireditve razprodane, zlasti gostovanja, katerih obisk štejejo prvrženi obiskovalci predvsem kot družabno dolžnost in ne samo kulturno potrebo.

Pred štirimi leti je Turistično društvo v Ljubljani organiziralo turistični teden s tekmi natakarejev. Društvena dejavnost pa je posredno tudi na kulturno področje, seveda skromno in začetniško. Prihod-

nance, kajti vstopnice so drage, stanovanje in hrana pa tudi.

Ne preostaja ti spet nič drugega, kot po časopisih zasledovati bogat program in brati potem opise o nastajajočih. Tako vem, da so se festivalske prireditve začele nekako v znamenju živahnosti in barvitosti, kar so dali predvsem nastopi folklornih skupin (»Kolo« iz Beograda in »France Marolt« iz Ljubljane). Ljubljanska drama je pritegnila z vedrim in sproščenim Linhartovim »Matičkom« ter s kvalitetnimi Cankarjevimi »Hlapci«. Na najboljši sprejem in največje odobravanje so naleteli Tržačani s »Primorskimi zdramami«, ki so jih igrali šestkrat pred nabito polnim avditorijem. Med folklornimi skupinami je nastopil še »Taneč« iz Skopja in »Lado« iz Zagreba. Vokalni del so izpolnili zbori: »Srečko Kosovel«, Invalidski pevski zbor, Slovenski oktet, operni in koncertni solisti. Seveda ni manjkalo koncertov simfoničnih orkestrrov in solistov (Ansambel zagrebških solistov, Igor Ozim, Ilse von Alpenheim). Balet so zastopali člani beograjskega narodnega gledališča »Labod-jim jezerom« in »Romeom in Julijo«. Ti dve zadnji predstavi sta edi-

beograjskega narodnega gledališča »Labodje jezero«. Ze prej sem brala o tem baletnem ansamblu, o koreografiji, o orkestru in dirigentu. Sploh je opaziti posebno vedenje našega centralnega časopisa ob festivalskih prireditvah: pred prireditvijo izšepno novinarsko poročilo o nastopajočih, hrupno reklamiranje svetovnih veličin, po nastopu zelo kratka, suhoparna recenzija, redkokdaj namig med vrticami. Ali res poteka vse tako, kot obetajo pred nastopom, ali je to posledica utrujenosti kulturnih kritikov, njihove odsotnosti ali pa posebne politike?

Kljub vsej slavi, o kateri so govorili naši časopisi, so me Beograščani prvi večer razočarali. Iz pravične in sicer dobro uro trajajoče originalne glasbe P. I. Čajkovskega »Labodje jezero« smo gledali nad tri ure baleta v štirih dejanjih. Motilo ni samo to, da sta koreografinja in dirigent izločila nekatere plese originalne partiture Čajkovskega, ampak predvsem to, da sta jih nadomestila in partituro znatno razširila z baletnimi vložki iz »Hrestača« in drugih klavirskih skladb istega avtorja. Tako so ustvarili sicer blesteč plesni »spektakl«, — saj tehnično plat, kjer gre za spretnost, uglajenost gibov in skladno soigro plesnih skupin, beograjski ansambel odlično obvlada, — niso pa zadostili vsebinskim zahtevam skladbe, s katero niso imeli razni plesni vložki (arabski, kitajski, španski, ruski ples) prav nobene zveze. Med solisti sta se odlikovali nositelji glavnih ženskih vlog Jovanka Bjeović (Odetta) in Ivanka Nikić (Odilija).

Drugi večer sem omahovala med »Romeom in Julijo«, prav tako v izvedbi beograjskega baleta in dramatisirano Zolajev »Thérèse Raquin« v izvedbi ljubljanskega mestnega gledališča v Viteški dvorani v Križankah. To pot je bila izbira težja. Toda gledališče imamo pač tudi v Kopru, sem in tja celo kak solistični ali komorni koncert, toda opere, orkestralnih nastopov, baleta — tega pa res nimamo. Zato sem šla zopet v Opero. Balet po tragediji Williama Shakespeara »Romeo in Julija«, glasba Sergej Prokofjev. Tokrat so se Beograščani res izkazali. Umetnina je ostala neokrnjena, tako po zaslugi koreografa, kakor tudi dirigenta. Bilo je doživljeno, ki ostane nepozabno. Nosilca glavnih vlog, Romeo — Dušan Trninić in Julija — Dušanka Sifnios — ter ostali solisti so s svojim čustvenim bogastvom in blestečo tehniko poskrbeli za popolnoma drug značaj in vzdušje, kot je bilo pri »Labodjem jezeru«. Tudi baletni zbor je imel v tej prireditvi čisto drugačno vlogo. Bila sem zelo vesela, da sem se odločila tudi tokrat za balet, ne samo zaradi izrednega umetniškega užitka, ampak tudi zato, ker bi o beograjskem baletu imela sicer napačno sodbo.

Kakor sem že omenila, je bila istočasno v Eksperimentalnem gledališču v Križankah predstava Zolajeve »Thérèse Raquin«. Križanke so posebno poglavje in poseben mik ter specifičnost III. ljubljanskega festivala. Ne samo posebno, tudi obširno poglavje, ob katerem se še prav posebno utrne marsikatera misel in povezava z našimi tihimi željami: koprskim festivalom. O Križankah in o Kopru pa drugič.

Z. L.

LJUDSKO PROSVETO MORAMO OKREPITI

Po osvoboditvi si je pridobila važno mesto v naši družbeni dejavnosti tudi ljudska prosveta. V številna prosvetna društva se vključujejo tisoč naših delavcev in kmetov, ki hrepenijo po izobrazbi. Naše množice so dobro razumele, da si brez prosvete in kulture ni mogoče zamisliti uspešne graditve socialistične družbe.

Po osvoboditvi je bilo vprašanje izobraževanja najbolj pereče v tistih slovenskih krajih, ki jih je fašizem najbolj prizadel. Sem spada brez dvoma tudi slovensko ozemlje med Rižano in Dragonjo. Položaj je bil tu izredno težak. Naša mladina v obmorskem pasu je govorila spakdrano slovensčino in slovenska pisana beseda ji je delala velike preglavice. Položaj je danes popolnoma drugačen. Prosvetna društva na Koprskem, njih število je že nekaj let po osvoboditvi naraslo na 31, so krepko orala in po več letih vztrajnega dela je naša dežela ob Jadranu dosegla velike uspehe. Zasluga za to gre zlasti političnim aktivistom, nič manjša pa tudi drugim poizmovalnim kulturnim delavcem in gospodarstvenikom.

Vsak preporst človek se danes prav dobro zaveda, kaj mu vse prosvetno društvo lahko nudi in zaradi tega se ga oklepa z največjo ljubeznijo. V njem si širi svojo izobrazbo in najde tudi zdravo duhovno zabavo. Marsikateri naš kmet se je ravno s svojim sodelovanjem v prosvetnem društvu vsestransko osamosvojil, postal bolj razsoden in tako tudi aktiven član naše socialistične družbe, ki jo tudi on zavestno gradi in jo je vsak trenutek pripravljen braniti pred sovražniki.

V zvezi z razvojem se pojavljajo v naši družbi nova in nova vprašanja, ki jih moramo rešiti. Isto velja tudi za našo ljudsko prosveto. Stare oblike dela se s časoma obrabijo in preiti je treba na nove in dovršenejšje prijeme. Z reorganizacijo naše ljudske samouprave, ki se kaže tudi v formiranju okrajnih skupnosti komun, si bo morala ljudska prosveta zgraditi nove organizacijske temelje. Prosvetna društva se morajo že v vsaki komuni povezati s skupnim odborom ljudske prosvete, vsa prosvetna društva v okrajni skupnosti komun pa si bodo morala izvoliti še svoj okrajni odbor ljudske prosvete. To delo je zdaj nujno in čim prej ga bomo opravili (občni zbori že v jeseni), tem hitreje bomo uvedli tiste organizacijske oblike, ki v današnjem položaju najbolj odgovarjajo. Če bomo to delo dobro opravili in tudi pravočasno, bomo stopili pripravljeni v zimski čas, ki je najugodnejši zlasti za prosvetno delo na vas.

Izkušnje zadnjih let kažejo, da bo število naših ljudskoprosvetnih prireditev še močno naraslo, da pa nekatere prireditve (n. pr. dramski nastopi) mnogo stanejo in mnogokrat ne moremo kniti stroškov z dohodki teh nastopov. Tako se postavljajo vprašanja, kako bomo vzdrževali naše številne prireditve, katerim se seveda ne bomo nikdar odrekli in se bomo še celo borili, da jih bo še več. Da, poskrbeti bomo morali, da tu in tam bolj varčujemo, na drugi strani bomo morali doseči, da se bodo gospodarske organizacije še v večji meri zanimale za prosvetna društva in jih gmotno še uspešneje podpirale. Tako se bo naša ljudska prosveta razširila in v prosvetna društva bomo pritegnili še nove množice.

V našem prosvetnem delu stopajo vedno bolj v ospredje nove oblike dela, ki so posledica našega gospodarskega dviga. Pred leti so naši predavatelji nastopali le s kosom papirja v rokah, danes pa predavajo s skioptikonom in ob predavanju znanstvenih ali poučnih filmov. Uspehi so tedaj mnogo večji. Taka predavanja posejajo naši ljudje z velikim veseljem, ker vedo, da se bodo na njih mnogo naučili. V tej smeri moramo zdaj razvijati močno akcijo in pridobivati tudi gospodarska podjetja, da nam pomagajo. Važno so seveda še druge oblike. Razvoj zahteva vedno večjega znanja in vedno večje ljudi, ki morajo segati po knjigi. Tudi tega se naš človek vedno bolj zaveda. Tako stopa v ospredje tudi vprašanje knjižnic, ki bi morale biti bogate in dobro opremljene. Reči pa moramo tudi tole: ne gre za to, da opravljamo neko ljudsko prosvetno delo za vsako ceno, gre za to, da v vsaki vasi in v vsaki tovarni organiziramo prosvetno dejavnost.

Važni so seveda tudi kadri. Na vasi ima zlasti važno vlogo učitelj. Priznati moramo, da so določene težave zlasti pri tistih učiteljih, ki so pred letom ali dvema zapustili šolske klopi. Avtoriteto si pridobijo zlasti s tem, da ljudem kar najbolj pomagajo. Gre za vprašanja, ki niso nova in o njih razpravljamo že več let. Vsak učitelj bi moral vedeti kaj več o kmetijstvu in agronomiji na splošno. S takim znanjem, bi lahko nudil ljudem uspešnejšo pomoč. Koristilo bi tudi njemu samemu, če bi znal urediti šolski vrt, v katerem bi se učili tudi njegovi učenci. Tak učitelj bi lahko veliko doprinesel tudi h gospodarskemu dvigu našega podeželja. Učitelj - praktik bo našel tisoč prijemov, da se poveže z ljudmi in se skupaj z njimi bori za splošni napredek.

V okrajni skupnosti komun s središčem v Kopru imamo danes 56 prosvetnih društev s približno 6600 člani. Ustanavljajmo pa še nova društva in pritegujmo vanje nove množice delavcev in kmetov! V. S.

II. umetniški večer v muzejskem vrtnu Ljubezenska lirika v poeziji in glasbi

Turistično-olepševalno društvo v Kopru je svojo dejavnost v letošnji poletni sezoni usmerilo poleg tehničnih organizacijskih spodbud zlasti v poletne umetniške večere. V ta namen je izbralo doslej malo znan, toda estetsko prikladen muzejski vrst v Kopru. Ob I. umetniškem večeru komorne glasbe se je izkazalo, da tudi akustično povsem odgovarja za intimitno prireditve, recitacijske ali koncertne večere. Obisk ob prvi taki umetniški prireditvi pa priča, da je med koprskim občinstvom veliko zanimanja za resnejše umetniške programe.

Danes je na sporedu II. umetniški večer. Pod simboličnim naslovom »Ti skrivnostni moj cvet, ti roža mogota...« nam bodo ugledni recitatorji Mihaela Saričeva, Andrej Kurent (oba člana ljubljanske Dramat) ter Stefka Drličeva (SNG Trst) s prvakoma ljubljanske in zagrebške Opere Vilmo Bukovec in Vladimirjem Ruždjakom, ki ju bo pri klavirju spremljal prof. Marjan Lipovšek, interpretirali izbrane motive iz ljubavne lirike domačih (Prešeren, Zupancič, Gradnik, Kosovel, Skerlova) in znamenitih tujih avtorjev (Kitajska lirika, Črnske ljubavne pesmi, Michelangelo, Shakespeare, Camoesa, V. Colonne, Lorce, Goethe, A. Negri, Wolker, Puškin in drugi). Oba ugledna pevca pa bosta izvajala samospeve Caccinija, Schuberta, Schumana, Brahmsa, Rahmaninova, Čajkovskega, Glazunova, Ravela, Rubinsteinova, Marxa, Brittena, Ruždjaka in drugih.

Začetek II. umetniškega večera je določen za 21. uro. Obiskovalci bodo morali biti na mestu prireditve najkasneje že ob 20.45, ker bo Radio Koper prenašal del koncerta in mora zato biti začetek točen. Predprodaja vstopnic je danes ob 10 — 12 pri blagajni Gledališča Slovenskega Primorja ter eno uro pred začetkom. Zanimati se bodo obiskovalci si ob tej priložnosti lahko priskrbili obomna za vse prireditve v juliju in avgustu.

LABODJE JEZERO

nje leto so že toliko napredovali, da so najrazličnejšim prireditvam lahko nalepili festivalsko etiketo. Poudarek je bil na domači ustvarjalnosti in poudarjanosti. Naslednji festival, drugi, imenujejo že tradicionalni in preskočijo iz kvantitete v kvaliteto. Festivalna pobuda je osnovana na širši organizacijski osnovi, kar je dokončno uresničilo letošnji, III. festival, ki je obenem vključen v okvir plovov ob deseti obletnici osvoboditve. Zdaj deluje že poseben festivalski zavod MLO za glavno mesto Ljubljano. Pisec uvoda v lepo opremljeni festivalski brošuri pravi med drugim: »Organizacijska osnova je razširjena, materialna pa okrepljena. V tej pomembni odločitvi, ki priča o zdravem umevanju za kulturne turistične pogoje in potrebe Ljubljane, je zagotovilo za kontinuiteto in kvaliteto ljubljanskih festivalov, ki preraščajo svoj prvotni ožji okvir in se programsko razpletajo v jugoslovanski festivalski koncept vzporedno z drubrovniškim. Letošnji festival združuje vse osnovne nosilce kulturne ustvarjalnosti in poudarjalnosti: drama, opera, balet, koncerti, folklora.«

Dne 11. junija so s strešne terase Emone zavzele fanfare iz opere Bedriha Smetane »Libuša« in nato še z razsvetljenega stolpa novega letnega gledališča v Križankah. Oznanile so pričetek III. ljubljanskega festivala.

Ceprav ne živimo tako zelo daleč od Ljubljane, imamo vendarle med letom malo priložnosti, da bi si ogledali kako prireditve, ki bi nas zanimala ali ki bi nam koristila. In če si že slučajno službeno v Ljubljani, ni prav gotovo nobene koncerta, gledališče pa je zaprto. Kadar je kako pomembno gostovanje, kot je bil letos obisk Burghtheatra in Villarovskega gledališča, pa te veže nujno delo in ne moreš nikamor. Pravijo sicer, da se čas in možnost vedno najde, če... No, in zdaj je v Ljubljani mesec dni intenzivnega festivalskega življenja. Spet je vprašanje časa, pa tudi fi-

Solista beograjskega baleta: Dušanka Sifnios kot Julija in Dušan Trninić kot Romeo

PARTIZANSKI KURIRJI TIHI JUNAKI ZADNJE VOJNE

Na letošnji Dan vstaje Slovenije se bodo v Stični na Dolenjskem prvič po osvoboditvi zbrali samostojno tudi nekdanji partizanski kurirji — pripadniki Relejnih postaj Slovenije med zadnjo vojno. Zbrali se bodo v kar največjem številu, ker je to prvo tako zborovanje. Mnogi se med seboj še ne poznajo, saj so svojo dolžnost opravljali v različnih delih Slovenije — od Benetice do hrvaške meje pod Brežicami, od Celovca pa do Cabra — vsa Slovenija je bila preprežena s kurirskimi silezami. To so bile žile našega narodnoosvobodilnega gibanja, ki jih je hotel sovražnik na vsak način prerežati, ker se je dobro zavedal, da bi s tem zadal hud udarec naši borbi. Čeprav je mnogo kurirjev padlo junške smrti pri izvrševanju svoje službe, pa se okupatorji vendarle ni nikoli posrečilo, da bi za dalj časa onemogočili katerokoli kurirsko linijo. Ob končani vojni so bili ti junaki in skromni fantje krasen kader — močan in prekaljen v neštetih nevarnostih. Mnogi so ostali pri naših granicirjih — v Korpusu narodne obrambe Jugoslavije, drugi pri ljudski milici — in so se povzpeli na visoke položaje tam in drugod, kjer so se zaposlili. Borci v vojni so ostali tudi borci v miru, za svobodo in neodvisnost, za boljše življenje našega ljudstva v socialistični, Titovi Jugoslaviji. Ohranili so svojo priznalo poštrevanost in tudi skromnost. V vselem svideču prihodnjo nedeljo v Stični bodo spet obudili nešeto spominov na težke, bridke in obenem slavne dni naše oboževane revolucije in borbe za svobodo.

V naslednjem objavljamo nekaj spominov iz Relejnih postaj na Primorskem. Govora bo o karavlah P 6, P 7 in P 8. Prispevek sta poslala nekdanja partizanska kurirja Refec Franc — Kuhar in Velikonja Jakob — Vojko. Prvi živi zdaj v Postojni, drugi pa v Sežani. Oba sta še tudi danes aktivna graditelja nove družbe in vneti čuvarja velikih pridobitev narodnoosvobodilne vojne.

Prve relejne postaje na Primorskem so bile postavljene že koncem leta 1942, sredi leta 1943 pa so v glavnem že vse funkcionirale. P 1 je bila nad Jurščami v snežniških gozdovih, P 2 v bližini Nove in Stare Sušice pod Pivko, P 3 v Loži blizu Sajeve v Postojnemskem. Proti Gorici so bile kurirske postojanje še v okolici Podrage pri Vipavi in v Rencah pri sami Gorici. Na Tolminskem, kjer so bili največkrat št. politični in vojaški forumi na Primorskem, pa so kurirske poti vodile skozi karavle, ki so premikale svoja oporišča po grebenu Javornika (Hrušica), po Trnovskem gozdu, v okolici Vojškega, Vrat pri Cepovanu, Tolminkeske loma, Tribuške in drugod.

Relejna postaja P 6 je bila ustanovljena 11. januarja 1943 v Zaklavžah pri Cekovniku. Prvi komandir je bil Jurko, doma od Čuka v Gornji Tribuši. Kurirji so bili Velikonja Jakob — Vojko, Košar Ivan — Jan, ki je bil doma iz Cekovnika, Karatinov Toni iz Oblakovega vrha pri Idriji, Mirko Ličar — Gortan iz Gornje Tribuše in Gasper, ki je bil iz Vorgerškega na Vipavskem. Postaje so postavljali politični in vojaški funkcionarji, ki so delali na Primorskem, med njimi posredno ali neposredno posebno tovariš Aleš Bebler — Primož — Andrej Tratnik. Ta je deloval v Pokrajinskem vodstvu za Slovensko Primorje, ki je leta 1943 vse do kapitulacije Italije bilo največ v okolici Tolminkeskega in Kanalskega loma nad Vrat pri Cepovanu. Tja so prihajali tedaj tudi tovariši Mirko Bračič, Kaža Avšič, tam je delala tudi Mara Dermasta in še mnogi drugi. Zaradi izredne

Kočevskega Roga na Tolminsko v treh dneh.

V februarju 1943 je za Jurkom, ki je odšel v operativno enoto, prevzel dolžnost komandirja na P 6 Jan. že v marcu pa za njim Kuhar, ki je na tem položaju ostal do kapitulacije Italije. Dobil je na karavlo še kurirja Hribarja Janka — Igorja iz Vojškega.

Zivljenje na P 6 je bilo posebno do razpada Italije izredno težavno. Kurirji so bili nastanjeni v gozdu. Napravili so si pravo gozdarsko hišico — le da je bila vsa skrita pod zemljo. Dim iz kuhinje se je izgubljal po več metrov dolgem podzemskem rovu in ga sploh ni bilo na tleh. Ni bilo ravno prijetno, tako čepeti pod zemljo, saj so bili v primeru, če bi jih sovražnik odkril, kurirji skoraj gotovo izgubljeni. Zato so se pač najlepše počutili, kadar so šli na pot — bodisi na javko z drugimi kurirji zaradi primopredaje pošte, ali pa takrat, kadar so šli po hrano ali po obveščevalnih poteh. Ziveli so tako imenovano »polhovsko« življenje — ponoči okrog po terenu, podnevi pa so počivali v svojem podzemskem gradu.

Kurirji s P 6 so vzdrževali zvebotvo s P 5, ki je bila tedaj v gozdu na Brinovem griču pri Crnem vrhu. Posebno poglavje so bili tako imenovani vantiaparacardutistie ali protipadali po naše. To so bile posebno dobro opremljene enote, ki so jih fašisti formirali nalašč za borbo proti partizanom. Bile so sestavljene iz najbolj okorelih zločincev, kar so jih mogli pobrati po Italiji. Objubili so jim posebne nagrade za vsakega ubitega ali ujetega partizana. Bili so oblečeni v »močaderja« obleke — iz blaga ali platna, ki so ga sicer uporabljali za šotorska krila. Njihova predznakost ni poznala meja. Tudi po najbolj zapuščenih krajih šred gozdov so večkrat postavili zasede in čakali posebno na kurirje. Včasih so imeli s seboj celo pse. Uganjali so po vaseh vse močote groblje. Tako so pripovedovali, da so nekatere postavili sproženo ročno granato, tako imenovano »paradajzarco«, v posteljico majhnemu otroku. Ko je mati odgrnila odejo, je granata eksplodirala in povzročila veliko razderanje. Polagali so tako sprožene granate tudi po poteh in stezah, kjer so pričakovali, da bodo prenavljali partizani. Seveda pa so takoj pobrali iz kraja, kjer so zavohali večje naše enote, svoja šila in kopita in se zatekli v varstvo bunkerjev in žičnih ovir v najbližji vojaški postojanki. Specializirali so se prav posebej za lov na kurirje. Bil je v terenske delavce, kar je bil pomen po pripisoval prav njim. Seveda so večkrat tudi v srečanjih z njimi bili tepeji in so odnesli krvave butice, včasih pa je tudi njihova zaseda bila uspešna. Ker pa je naša obveščevalna služba izbornodolovila, so posebno kurirji že naprej vedeli za vsak premik osovrženih »močaderjarjev«. Napravili so tedaj, kakor jim je pač kazalo, oziroma kakor so imeli naloge. Največkrat so se umaknili golazni s poti, včasih pa so jih tudi nekletstili ali vsaj pošteno razdražili.

Glavni politični in vojaški forumi Slovenije (CKK [IOOF in Glavni štab) so imeli na tej relaciji svojege posebnega direktnega kurirja, ki je vzdrževal zvezo neposredno med njimi in Pokrajinskim komitejem, kjer je delal tovariš Primož. Bil je to Rastko, ki je imel vedno posebno propustnico, s katero je vzdignil, če se je mudilo, kurirje na karavah ob vsaki uri. Večkrat sta tudi kar podnevi prečkali najnevarnejše terene, čeprav je bila sicer praksa, da so hodili samo ponoči. Tik pred zlomom fašizma v avgustu 1943 je v posebno nujnem primeru prišel na karavah iz

Velikonja Jakob — Vojko 1944. leta

hu, na drugo stran pa s P 7, ki je bila na Vršeh pri Cepovanu. Zvezo so imeli vsako drugo noč in sicer na javki, ki je bila po navadi na kakšnem primernem mestu v gozdu na pol poti med posameznimi karavami. Ta mesta so zaradi varnosti večkrat menjali. Poš so bile zelo naporne, saj so jih morali opravljati v vsakem vremenu in po terenu, ki je bil ves preprežen z drevesnimi koreninami, ponekde pa s kamenjem. Značilne so bile zlasti po Tolminskem te poti tudi zato, ker sta se kurirja lahko pogovorila iz hriba v hrib, predno pa bi preko doline prišla eden do drugega, bi lahko trajalo ure in ure. Tovariš Franc Leskošek—Luka je nekoč na taki poti izjavil, da bi tamkaj še celo krave morale imepti dereze, ko gredo na pašo. Ta šaljiva pripomba pa je vendar v bistvu prava karakteristika za mnoge terene — posebno tolminske in brinjske.

Kurirji s P 6 so razen navedenih zvez vzdrževali tudi stik z mestom Idrijo, kjer je bila močna sovražna postojanka. V Idrijo so hodila podobnikov tri dekleta iz Cekovnika — Marija — Mici, Jelica in Ladica. Dostavljale so pošto terenskimi političnim delavcem in obveščevalcem po sovražnikovo neposredno kontroliranih ozemljih, od njih pa so nosile politična poročila, obvestila za vojaške enote in hrano ter sanitetni material. Preskrbovale so kurirsko postajo tudi s cigaretami. Po relejnih postajah so pogosto

krat potovali najvidnejši predstavniki vojaškega in političnega življenja partizanske Slovenije. Razen že omenjenih so si kurirji zlasti dobro zapomnili še tovariše Tomaža (Dušana Kvedra), Jožeta Vilhar, ki je na tem položaju ostal do kapitulacije Italije. Dobil je na karavlo še kurirja Hribarja Janka — Igorja iz Vojškega.

Kmalu nato je bila linija reorganizirana. Iz postaje P 6 je nastala P 7. Njen prvi komandir je bil Mirko Murovec — Stenka iz Gornje Tribuše, za njim pa Bruno Frak iz Vrat pri Cepovanu, ki je bil komandir do konca vojne. Avgusta 1944 je bila v bližini ustanovljena Pokrajinska tehnika in tiskarna »Slovenija«, ob kateri je nastala tudi relejna postaja P 8, s katero so bili v stikih samo kurirji s P 7. Prenašali so od tedaj stalno na vsaki poti tudi po 25 kg in več težke zavojne papirja in propagandnega materiala. Pri tem delu so dočakali osvoboditev in s tedaj skupno s tiskarskim in tehničnim osebjem odšli v Trst in Gorico, kjer so prevzeli zavarovanje tiskarn in uredništev.

To je kratek in le bežen oris življenja in dela relejnih partizanskih kurirjev na Primorskem. Morgusta 1944 je bila v bližini ustanovljena Pokrajinska tehnika in tiskarna »Slovenija«, ob kateri je nastala tudi relejna postaja P 8, s katero so bili v stikih samo kurirji s P 7. Prenašali so od tedaj stalno na vsaki poti tudi po 25 kg in več težke zavojne papirja in propagandnega materiala. Pri tem delu so dočakali osvoboditev in s tedaj skupno s tiskarskim in tehničnim osebjem odšli v Trst in Gorico, kjer so prevzeli zavarovanje tiskarn in uredništev.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

S P O T I P O A N G L I J I Doživetja v Londonu

(Nadaljevanje in konec)

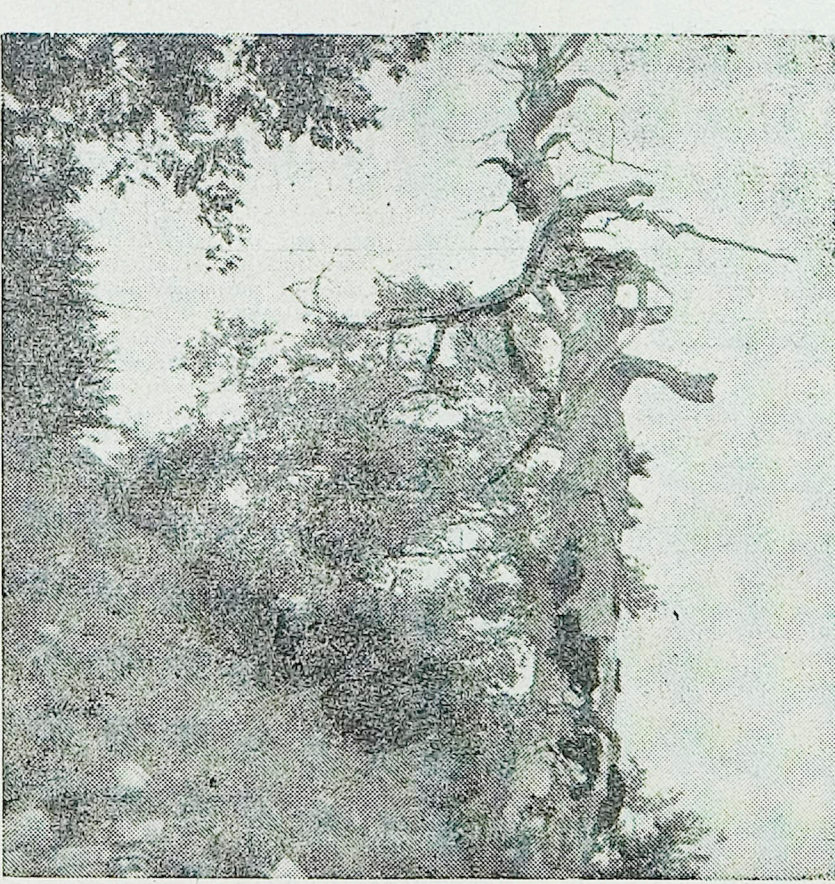
»Od kod ste, kako se kličete, koliko časa ostanete tukaj? Vprašanja so se kar vsula druga za drugim in nato spet: »Jaz sem Pat — Angležinja.« »Jaz sem Grk — Marios.« »Jaz Navmi — Judinja.« »Jaz sem Madu iz Indije.« Počasi so se nam vsi predstavili in govorili smo in se smejali, kot da se poznamo že deset let. Čez 20 minut smo prišli na ozko asfaltno cesto in takoj nato v čudoviti, veličinski sadovnjak. Ogromne jablane so stale v dolgih vrstah in težko obložene veje so se sklanjale k tlom.

Med drevmi so se skrivali šotori in tik ob vhodu v camp je bila dolga priljučna zgradba. V njej je bila pisarna, nato kuhinja, jedilnica, ki je hkrati veljala za našo dnevno sobo, nato stranišča in umivalnice s prhami. Takoj smo se vpisale in dobile vsaka po 6 odelj in navodila z dnevnim programom v campu. V šotoru so bila lesena tla, dve železni postelji z žimnicami in blazinami. »Najin dom!« je dejala Boža. Spogledali sva se, se zasmejali in pričeli pospravljanje. Zavzvonilo je k večerji. Nekaj kiležin je prišlo v naš šotor, kiscale so naju k večerji. Tam so nam prijazno razložile vse, kar je bilo za nas tuje in neznano. Prva večerja — strahota. Solata je bila mešana: kumarice, solata, rdeča pesa, nariban sir in kaj vem še vse; toda brez kisa in olja, le posoljena in zraven je bilo malo gorčice, ki je dišala po lizolu. Na drugem krožniku pa je bila svinjska pečenka s cvrtim krompirjem, vse skupaj pa zalito s sladko jabolno omako. »Angleška hrana!« sem pomislila. Raje bi jedla koprive. Sledeč je poln krožnik sijajnega pudinga z rozinami. Ta me je potolažil. Sicer sem skoraj vse pojedla.

Popoldan so naju perzijski študentje povabili z džipom k morju v Hunstanton. Prijeten začetek, dobro sem se znašla, družba mi je bila všeč in z radovednostjo sem čakala novega dne, ko pojdemo na delo.

DELO IN ZASLUZEK V CAMPU

»Sli smo k skupini, ki je pretekli teden pričela obratiti jabolka za kuhanje. Zjutraj nas je farmer prišel iskat s traktorjem in nas peljal v pet minut oddaljen sadovnjak. Pot po sadovnjaku je bila asfaltirana, na obeh straneh pa so stale ogromne vrste dreves in, ko sem se sklonila, da bi pogledala pod vejo, do kod sega, se mi je zdelo, da gre v nekončnost. V začetku smo se velikokrat izgubila v sadovnjaku. Po navadi sem splezala na drevo in v vrhu zaklicala. Ko so se mi oglasili, sem šla v smeri glasu.

Prav pod to staro bukvo na Poreznu je peljala skrinna pot

Sedežku. Tam so dočakali kapitulacijo in razpad Italije.

Kmalu nato je bila linija reorganizirana. Iz postaje P 6 je nastala P 7. Njen prvi komandir je bil Mirko Murovec — Stenka iz Gornje Tribuše, za njim pa Bruno Frak iz Vrat pri Cepovanu, ki je bil komandir do konca vojne. Avgusta 1944 je bila v bližini ustanovljena Pokrajinska tehnika in tiskarna »Slovenija«, ob kateri je nastala tudi relejna postaja P 8, s katero so bili v stikih samo kurirji s P 7. Prenašali so od tedaj stalno na vsaki poti tudi po 25 kg in več težke zavojne papirja in propagandnega materiala. Pri tem delu so dočakali osvoboditev in s tedaj skupno s tiskarskim in tehničnim osebjem odšli v Trst in Gorico, kjer so prevzeli zavarovanje tiskarn in uredništev.

To je kratek in le bežen oris življenja in dela relejnih partizanskih kurirjev na Primorskem. Morgusta 1944 je bila v bližini ustanovljena Pokrajinska tehnika in tiskarna »Slovenija«, ob kateri je nastala tudi relejna postaja P 8, s katero so bili v stikih samo kurirji s P 7. Prenašali so od tedaj stalno na vsaki poti tudi po 25 kg in več težke zavojne papirja in propagandnega materiala. Pri tem delu so dočakali osvoboditev in s tedaj skupno s tiskarskim in tehničnim osebjem odšli v Trst in Gorico, kjer so prevzeli zavarovanje tiskarn in uredništev.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Obveščamo vse bivše partizane — kurirje na relejnih postajah Slovenije, da prijavijo svojo udeležbo na nedeljskem zboru v Stični. Vsekar po naj sporočijo svoj točen naslov in najnujnejše osebne podatke na Komunski komite ZKS v Ajdovščini — v roke tovariša Ježa Slavka.

Po skrivnih tihotapskih poteh za zaslužkom

Bilo je v letih 1919 — 1940. V vrhovih smrek in jelk je veter rahlo pel svojo božajočo pesem samote. Iz mračne gozdne polteme odmevali nejasni glasovi gozdnih prebivalcev. Poskočene vervece se poganjajo od veje do veje ali pa se podijo

STERILIZACIJA

najboljši način vkuhanja

Ta način šteje med najboljše, ker ob njem obdrži sadje ali zelenjava najbolj naraven okus. Čas segrevanja je razmeroma kratek, zato se obenem ohranijo tudi vitamini. Vsebinska je v kozarcih hermetično (neprodušno) zaprta in se ne more pokvariti.

Imeti pa moramo posebne kozarce ali steklenice s patentnim zapiranjem, ki obstoji iz gladkega brušenega roba na kozarcu, gumijaste obročke in steklene priloge pokrovca, ki ima tudi brušen rob. Steklenice imajo tudi poseben zapiralec, kozarci pa še sponko, ki drži pokrovček.

Ce nimamo teh posod, si pomagamo z navadnimi kozarci, ki jim odprtino zapremo in prevežemo z dvojnim ali trojnim celofanom, stekle-

nice pa zamašimo s prekuhanim zamaškom ko so hladne, jih zalijemo ob vratu še s parafinom.

Napolnjene kozarce ali steklenice zložimo v poseben lonec, ki se dobro zapira in ima vdelen termometer. Pomagamo pa si tudi z navadno posodo, samo na dno denemo leseno rešetko, da nam steklenina ne popoka. Zapremo ga s pokrovko. Temperaturo merimo s termometrom, če ga pa nimamo, tedaj poslušamo, kdaj začne voda šumeti. Tedaj je segreta na približno 80 stopinj Celzija. Vode nalijemo v lonec le toliko, da sega do višine tekočine, ki je v kozarcih.

S segrevanjem uničimo mikroorganizme (škodljive glivice), pa tudi kozarci, obroči in pokrovi postanejo sterilni (razkuženi). Med segrevanjem se razteza vsebina in zrak v kozarcu, ki delno uhaja iz njega. Ko pa se kozarec z vsebino vred ohladi in spet skrči, zračni pritisk v kozarcu pade. Tako nastane vakuum. V kozarcu je nižji pritisk kot zunaj, zunanji višji pritisk pa pritiska pokrov na kozarec. Mikroorganizmi iz okolice je zato nemogoče priti do vsebine v kozarcu in jo kvariti.

Ako se pokrovček po nekaj dnevih po vkuhanju zrahlja, je temu vzrok napaka na kozarcih, obročih ali pokrovi. Pokrov je lahko vegast, gumijevi obroči neelastični ali celo natrgani, rob na kozarcu okrušen. Ako vidimo, da je eden izmed teh delov defektan, ga izločimo. Če nočemo defektne kozarce zavreči, ga posebno zaznamujemo, da ne bo zamenjave. Včasih se tudi zgodi, da pokrovček med segrevanjem zdrsne na stran, posebno če ni sponka, ki ga drži, dovolj tesna.

Ce se pokrov nekaj časa po vkuhanju zrahlja, je bila sterilizacija nezadostna, to se pravi, da je bila temperatura prenizka ali čas segrevanja prekratk.

Ce imamo slabe shrambe, je dobro, da podaljšamo čas sterilizacije. Prav tako podaljšamo čas segrevanja, če imamo goste sadne ali zelenjavne kaše in to v velikih in širokih kozarcih. Nevarno je namreč, da se vsebina ne segreje dovolj in nam začne v sredi ple sneti.

Prostor v kozarcu veliko bolj izkoristimo, če na pr. sadje in zelenjavo prej nekoliko pokuhamo, da se skrči in zavzame v kozarcu manj prostora.

Ce polnimo kozarce s sadjem ali

z zelenjavo, ki je že bila prekuhana in je upadla, tedaj ne smemo napolniti kozarce čisto do vrha, temveč moramo pustiti konzervi prostor, da se lahko razteza.

Pri tem načinu shranjevanja ni treba konzervi dodajati veliko sladkorja ali soli, da bi se držala, temveč samo toliko, kolikor želimo po svojem okusu.

Konzervne kozarce moramo v shrambi opazovati. Če se pojavijo v njih mehurčki, jih moramo takoj izločiti. Sadju dodamo nekaj sladkorja in ga prekuhamo, nato brez strahu uporabimo. Zelenjavo, posebno še fižol in grah pa zavremo, ker taka konzerva prav lahko povzroči težko zastrupljenje. (Po »Sodobnem gospodinjstvu«)

Prijetna obleka za poletne dni. Če je bolj hladno, lahko oblečemo spodaj še belo bluzo

Lesk z volnenega krila ali hlač odpravimo, če to mesto zdrgnemo s krpo, ki smo jo namočili v kis ali v salmijak.

*

Temačne prostore pleskamo z belo, svetlo oranžno, svetlo rumeno, nežno rožnato ali pa nežno zeleno barvo, da bi bili svetlejši. Tudi pohištvo v temnih in majhnih prostorih naj bo po možnosti svetlo. Najbolje je stene pobarvati enobarvno. Predvsem se izogibajmo modri barvi, ki deluje mrzlo in dela sobo temnejšo.

ŽENE PO SVETU

Pouk iz gospodinjstva na osnovnih šolah v Švici

V Švici imajo pouk iz gospodinjstva že na osnovnih šolah. Obsega tele predmete: nauk o živalih, praktično kuhanje, teoretično in praktično gospodinjstvo, ročna dela, šivanje, gospodinjstvo, knjigovodstvo in vrtnarstvo. Šolska obveznost traja 9 let. S poukom ročnega dela in šivanja začnejo že v prvem razredu in ga poučujejo po dve uri na teden.

V sedmem šolskem letu je ena ura namenjena praktičnemu gospodinjstvu. V tem šolskem letu imajo po dve uri na teden vrtnarstvo, in sicer v zimskem času teorijo, spomladi in poleti pa praktično delo na šolskem vrtu, ki ga ima vsaka osnovna šola.

V osmem šolskem letu vrtnarstvo odpade, imajo pa po dve uri na teden gospodinjstva in eno uro hranoslovja. Gospodinjški uri sta na urniku skupaj in je ena namenjena teoriji gospodinjstva, druga pa praksi.

Pri nauku o živalih se ne ustavljajo mnogo pri ogljikovih hidratih, beljakovinah. Posebno pozornost posvečajo pouku o vitaminih. Po šolskih kuhinjah vise razne tabele in slike, ki kažejo, v katerih živilih dobimo posamezne vitamine in kakšne so posledice, če uživamo hrano, ki jih ne vsebuje dovolj.

Ta pouk o živilih je priprava za naslednje, to je zadnje šolsko leto, ko je vsak teden praktično kuhanje za vsako skupino. Pouk iz kuhanja traja tri ure. Ena ura je namenjena še teoriji kuhanja, razlagi jedilnika, gospodinjstvenemu knjigovodstvu in serviranju.

V kantonu Bern ima vsaka osnovna šola šolsko kuhinjo, ki je v pritličju šolske stavbe. Poleg kuhinje so še potrebne pritlikline in večja soba, ki služi za jedilnico in za praktični gospodinjški pouk.

Nekatere šole imajo tem prostorom priključeno še enosobno stanovanje, ki ga uporabljajo za pouk iz praktičnega gospodinjstva. V njem se uče dnevno pospravljati itd. Ta stanovanja so opremljena skromno, vendar čedno. Preginjala, prtički in zavese so ročno delo, ki so ga napravile učence same. Tudi preproge so domače delo.

Po vseh šolskih prostorih, hodnikih in razredih pa je veliko zelenja. Zdi se, da šole tekmujejo med seboj, kje bodo imeli skrbnejše gojene trajnice.

Se o kuhinjah nekaj Vsaki ku-

hinja ima vsaj štiri štedilnike in sicer na plin ali električno, oziroma na premog in drva. Štedilniki so majhni, tako da na vsakem kuhajo za štiri, največ za šest oseb. Pri vsakem štedilniku kuhata po dve učenci. Poleg štedilnika je miza za pripravljanje, umivalnik s tekočo vodo in omara s posodo. V omari je v vsakem predalu listek s seznamom predmetov, ki se v njem hranijo. Po končanem delu pregledajo učence omare in predale ter ugotovijo, če so vsi na seznamu označeni predmeti na mestu, tako da jih ne iščejo, ko pride na prakso nova skupina.

Se nekaj tipičnih jedilnikov: Spinačna juha z opečenim kruhom, korenčkova enolončnica, karamelna krema; sveže sadje namesto juhe, sirove palačinke, zeljna solata; paradižnikov sok namesto juhe, kisljajetca, vodni žličniki, sadna solata.

Pri razlagi jedilnika je učiteljica zelo natančna. Kuhajo pa učence samostojno. Učiteljica se ne razburja, če kaj zasmodijo, marveč to prepušča kritiki učenek samih. Ves čas pouka je kuhinja zelo čista.

Vsaka šola ima svojo učiteljico za ročna dela, eden izmed učiteljev poučuje vrtnarstvo, po dve šoli pa imata skupaj eno učiteljico za gospodinjstvo.

V raznih kontanih je gospodinjški pouk prilagojen krajevnim potrebam in se po potrebi spreminja. Tudi šolsko leto ni povsod enako dolgo.

Po končani osnovni šoli (obveznem šolanju) gre 60% deklet za eno leto v gospodinjstvo prakso h gospodinjstvom, in sicer mestna dekleta v mesta, kmečka v kmečka gospodinjstva. Sele po tej enoletni praksi se gredo učiti v obrti, si poiščejo službo v tovarni ali nadaljujejo šolanje za razne poklice. Gospodinjje ta dekleta rade vzamejo v prakso, ker jim nudijo dragoceno delovno silo, njihova mesečna plača pa je minimalna. Vprašanja gospodinjstvenih pomočnic je namreč v Švici zelo pereče. Domačih deklet ni za to delo, le redke gospodinjje pa si lahko privoščijo kot pomoč inozemsko delovno silo.

Med prakso nadzorujejo in vodijo evidenco o zaposlitvi teh praktikantk ženska društva. Ta društva tudi določajo, katerim gospodinjstvom bodo učence dodeljene. Vsaka je ne more dobiti. Gospodinja mora biti sama dovolj izkušena, da se bo pri njej učenka res nekaj naučila.

Po končani enoletni praksi dela učenka izpit pred komisijo, ki jo sestavljajo tri gospodinjje in gospodinjška učiteljica. Komisijo določijo ženska društva.

Pri izpitu morajo dekleta opraviti razna praktična gospodinjstva dela, n. pr. osnažiti čevlje, oprati in izobleke, osnažiti čevlje, oprati in zlikati perilo, zašiti srnjco pod rokavom, podplesti nogavico peto, skuhati enostavno kosilo itd. Odgovoriti pa morajo tudi na razna teoretična vprašanja. Za kmečka dekleta je še poseben izpit iz vrtnarstva (odgovarjajo v glavnem na vprašanja iz praktičnega dela na vrtu). Pri izpitu ocenjuje komisija učence po točkah.

Lep komplet za plažo — kopalna obleka s krilom iz istega blaga. Krilo je bogato nabrano

Kraške mlekarice

mnogokrat pretresale, so znale obdržati zanimanje na ta način, da so se spomnile vedno kaj novega. Razne pravljice o strahovih in vražah, kar je bilo med našim ljudstvom takrat še precej razširjeno in ukoreninjeno, o volkodlakih in morah, o čarovnicah in njihovi moči, vse to je bilo kaj zanimiva snov. Njihov govor pa ob takšnih priložnostih ni bil več tako glasen. Postal je tišji, nekoliko tajinstven. Krepkeje so tedaj zagrabile za ojesa in korak je postal hitrejši.

Kadar pa se je cesta vzpenjala, tedaj je bilo treba krepko potisniti. Dokaj napora je bilo treba, da so zmogle precej strmi klanec pod Poklonom pri Repentabru. Ko so razgrete in upehane prišle na Poklon, so se za nekaj časa ustavile, s tihim pogledom še enkrat pozdravile spečo vas in odhitele dalje proti Opčinam. Vas je spala. Le redko posejane ulične svetilke so se mrzlo bleščale v temno noč. Hitele so, da bi jih ne prehitelo mlekarice iz sežanskih strani. Na openškem vrhu niso imele časa, da bi se v mesečnih nočeh opajale nad lepoto morja. V temnih nočeh niso imele časa, da bi občudovale že tedaj razkošno razsvetlavo velikega mesta. Spustile so se po dokaj slabo oskrbovani stari cesti v Trst. Mnogostevilni cestni kanali so povzročali, da so njihovi vozički poskakovali in morale so prav trdno držati za ojesa.

Pri mitnici pa se je bilo treba ustaviti in počakati, da mitničar pregleda, ali peljejo morda tudi blago, ki je podvrženo mitnini. Mnogokrat so namreč naše mlekarice opravljale tudi razne trgovske in uslužnostne posle. Soseba jo je bila naprosila, da naj ponese sorodnikom nekaj jajc, prijateljica ji je bila izročila v prodajo kepe srovega masla ter nekoliko klobas ali steklenice žganja. Večletna znanka ali stalni odjemalec jo je bil naprosil, da naj mu proda pršut. Vse to pa je bilo podvrženo mitnini. Že takoj pod openškim vrhom so naše mlekarice tako spretno poskrile vse te dobrate, da jih niso mogle izslediti še tako prodirne mitničarjeve oči. Če pa so vedele, da bo v službi kak strožji mitničar in da tudi stekleničica domačega tropinca ne bo nič zalegla, tedaj so povečale opreznost. Pod krilom, trdno privezan za pas je marsikdaj bingljaj osed do deset kilogramov težak pršut, medtem ko so se mastne kraške klobase grele v kožatih nedrjih, kamor se niso upali mitničarjevi prsti.

Ob prihodu v Trst so mlekarice čutile razbolele dlani, čutile so utrujenost v nogah in bolečino v hrbtu, toda niso smele postajati. Treba je bilo hiteti. Stranke so čakale, močje so morale na delo. V politrške in litrske pločevinaste merice so natakale mleko ter ga nosile strankam. Niti same ne vedo, koliko stopnic so prehodile pri tem razdeljevanju. Mesec za mesecem, leto za letom, vsak dan!

Hudo pa je bilo tudi v mesecih poletne vročine, ko se jim je mleko večkrat pokvarilo. Izgubo — znale so že tako urediti — so res trpeli oni, ki so jim uspele tako mleko prodati, toda pot v Trst in nazaj je bila zama. Če so že med potjo ugotovile, da se jim je mleko pokvarilo, tedaj so ga oddale za malenkosten denar kmetom na

Opčinah. Ko so pa to ugotovile šele v mestu, so morale zlit mleko v morje.

Po oddaji vsega mleka pa njihovo delo še ni bilo končano. Treba je bilo izvršiti še mnogo drugih opravkov: obvestiti je bilo treba služkinjo pri neki družini, da je njena mama že kar dobro ozdravela, oni drugi pa je bilo treba povedati, da naj pride prihodnji teden domov, ker bodo klali. Nakupiti je bilo treba še mnogo malenkosti od kisa in cikorije do prav takšnega blaga, kot ima ta ali ona predpasnik ali krilo. Marsikatera vaška mamica jih je večkrat naprosila in jim tiho zaupala, da naj v njenem imenu stavijo na loterijo.

In ko so naše mlekarice opravile vse te malenkosti, ki so jim vzele več ur krevasanja po mestu, tedaj so se navadno zbrale pri Fabrikafeteriji. Včasih, toda le redkokdaj so si privoščile skodelico kave in pol »bige« kruha. Tako okrepane so se lažje vzpenjale po strmi cesti proti Opčinam.

Ko pa so trudne in neprespane prišle v popoldanskih urah domov, jih ni čakal prepotrebni počitek. Nujni, neodložljivi opraki in poljsko delo so bili glasnejši in zahtevnejši od njihove utrujenosti.

Kljub naporom, nespečnosti, mrazu, burji, temi in vročini so vztrajale in nekatere so si sčasoma vendar toliko opomogle, da so si s prihranki kupile pošvedran voziček na štirih kolesih in včasih še bolj pošvedranega oslička ali konja. In ponavljala se je ista pesem, le s to razliko, da je bil za oje privezan konj ali trmast osliček, ženska sama pa je v ledenomrzlih zimskih nočeh sedela na vozu, zavita v razne šale in odeje tako, da je bila bolj podobna egipčanski mumiji kot pa živemu bitju.

—jaz—

Prav vedno, kadarkoli naletim na negotovanje in godrnjanje potnikov zaradi prenatrpanega avtobusa, zaradi malenkostne zamude ali previsoke temperature v železniških vozovih, tedaj se vedno spomnim nekdanjih kraških mlekaric.

Ne znal bi jih podrobneje opisati. Vem pa, da so takšne, kakršne so naše kraške mamice. Bolj majhne, kot velike, podolgovatih obrazov, od trpljenja in dela razoranih lic. Iz oči jim je sijal pogled, ki je znal biti istočasno mil in strog.

Mesec za mesecem, leto za letom so zbirale mleko pri vaščanih, ga odnašale domov in prelivala v velike mlekarke vrče. Vsako drugo noč so cijazile na mlekarskem ročnem vozičku po sto in tudi več litrov mleka v Trst. Vstati je bilo treba takoj po polnoči, če so hotele priti v Trst že v jutranjih urah. Nikdar jih ni zadržal dež, ne burja in ne mraz. Pregledale so se enkrat, če so vsi vrči dovolj trdni, zvezani, z očmi so tiho pobožale speče otroke, pogledale so po dvorišču, ali je vse v redu. Na hlevskih vratih so prisluhnile, kako je z živino, potem pa so z lopatastimi, od dela zgaranimi rokami trdno zagrabile za oje ter odšle v temno noč. Med potjo skozi vas so klicale še druge vaške mlekarice, voščile so si dobro jutro in že so huzele proti Trstu. Ropotanje vozičkov in na njih naloženih vrčev je od časa do časa preglasilo njihovo govorjenje. Med potjo so premievale važne in tudi manj važne raske dogodke. To se je navadno izcimilo v kaj zabavno opravljanje, ki so mu znale dati prizvok zdrave šegavosti. Ob vsej dolgi poti skoraj ni bilo drevesa, ovinka ali »pila« (vaškega znamenja), ki jim ne bi priklical v spomin kak značilen dogodek, dohodlo snov za nadaljnje kramljanje. Pa četudi so isto snov že

Zadovoljivo uresničevanje investicijskega načrta na Koprskem

Ko smo v zadnji številki našega lista pisali o realizaciji letošnjega družbenega plana, smo investicijske postavke prihranili za današnje številko in jih v naslednjem na kratko podajamo.

Leta 1952 se je formiral okrajni investicijski sklad, ki je iz leta v leto raste in se obenem izrablja za investicije. Na koncu leta 1954 je iz dohodkov ustvarjeni investicijski sklad znašal 2 milijardi 457 milijonov din. Od tega je bilo izrabljeno 2 milijardi 424 milijonov. Razlika 32 milijonov din iz sredstev prejšnjih let še ni uporabljena. Družbeni plan za letošnje leto predvideva 987 milijonov din za proizvodnjo in 613 milijonov din za gradnjo stanovanj. Določeno je bilo tudi, da se v industrijo investira 533 milijonov, v gostinstvo 66 milijonov, v gradbeništvo 55 milijonov, v elektrifikacijo 70 milijonov, za transport 40 in za obrtništvo 23 milijonov din.

Zaradi popravka v družbenem planu za leto 1955, ki predvideva, da se več sredstev uporabi za gradnjo stanovanj, je prišlo po dosedanjih sklepih do primanjkljaja za 107 milijonov din. Ta primanjkljaj pa bi lahko krili z 32 milijoni lanskega presežka in s 25 milijoni kredita, določenega za kartonažno tovarno v Kopru, ki pa se ne bo gradila. Razlika 50 milijonov din pa se bo krila z večjimi dohodki, ki so predvideni za letošnje leto. Tudi za gostinstvo, so zaradi odhoda JLA predvideni višji izdatki. To pomeni, da mora letošnji plan povečati svoj investicijski sklad za 10 odstotkov, da bo lahko kril večje izdatke.

KOPER

V soboto so se v Lazaretu sestali predstavniki higienskega zavoda iz Ljubljane dr. Kmet in dr. Kalčič, oba epidemiologi, ter predstavniki okrajne sanitarne inšpekcije v Kopru, z dvema tržaškima zdravnikom, ki sta poročala o poteku epidemije otroške paralize. Ta epidemija v Trstu ni zavzela alarmantnega obsega, v okolici pa niso zaznamovali nobenega novega primera te bolezni. Prav tako do sedaj ni bilo nobenega primera poliomelitisa (otroške paralize) na Koprskem, kakor tudi ne na področju Slovenije. Zdravnikom pa se je kljub temu zdelo potrebno podvreči nekatere preventivne ukrepe v zvezi s sezono otroških kolonij. Tako bodo počakali z organiziranjem letovanja tržaških otrok v počitniških kolonijah v Sloveniji. Predstavniki sanitarnih inšpekcij z obeh strani bodo obnovili tedensko poročanje o gibanju nalezljivih bolezni. Pri razgovorih je bil prisoten tudi jugoslovanski generalni konzul v Trstu Mitja Vošnjak.

ke, kot so bili sprva zamišljeni. Po sedanjih izgledih bo to celo preko-račeno.

Zastoj nastopa pri izvajanju investicij zlasti zaradi tega, ker ni bil odobren uvoz investicijske opreme v znesku 48 milijonov deviznih dinarjev. Toda po zadnjih poročilih je Zvezni izvršni svet to odobril in bo tudi to pereče vprašanje kmalu rešeno. Neplanirane uvozne investicijske opreme bo imelo slabe posledice za izvedbo družbenega plana.

Dosedanja investicijska dela so v teku: rudnik v Sečoveljah nadaljuje z gradnjami in bo v letošnjem letu zanje izdal 54 milijonov dinarjev. Sem ni všteta nabava transportnih sredstev. Tovarna »Tomoš« v Kopru je začela s kopanjem temeljev, v »Arrigoni« pa bodo uporabili 20 milijonov din kredita za investicijsko razširitev šele v jeseni. Tovarno ključavnic »Lama« dopolnjujejo, pri Fructusu pa opravljajo zaključna dela. Ribiči čakajo na pošiljko ladijskih motorjev. Z njihovo montažo se bo ribiška flota okrepila za 6 enot. Elektrifikacijske in vodovodne načrte bodo uresničili v prihod-

Zbor volilcev v Hrpeljah

Razvoj obrtništva je treba pospešiti

V soboto je bil v novem poslopiju Zadrúžnega doma v Hrpeljah zbor volilcev herpelskega okoliša. Udeležili so se ga prebivalci Hrpelja in Kozine ter nekaterih naselij v bližnji okolici. Istočasno pa je bil tak zbor tudi v Krvavem potoku za tamkajšnji okoliš. Oba zbora sta imela na dnevnem redu predlaganje in sprejem kandidatov za nadomestne volitve odposlanca v okrajni zbor, ker je dr. Ropotec zaradi preselitve odložil svoj mandat.

Na obeh zbora so soglasno in z aklamacijo sprejeli za svojega kandidata tovariša Alberta Jakopiča — Kajtimira, ki je bil zboru v Hrpeljah tudi prisoten. Ko so ga zborovalci naprosili, naj jim kaj pove, je tovariš Kajtimir v izčrpnem pregledu prikazal celoten razvoj naše dežele po vojni glede na našo notranjo graditev in zunanje odnose. Na koncu se je posebej zaustavil pri naših lokalnih problemih. Nakazal je nekaj možnosti, kako dvigniti lokalno gospodarstvo in življenjski nivo v gospodarsko najslabših komunah okrajne skupnosti, v Hrpeljah in Divači. Povedal je, da bi bila zlasti primerna oblika, preko katere bi lahko del sredstev iz koprškega gradbenega investicijskega programa posredovali tem predelom, organizacija in postavitve socialističnih obrtnih obratov, zlasti

njih mesecih. Načrti za investicije v kmetijstvu so končani, čakajo le še na uvoz strojev. Tudi gradbeništva in transportna podjetja čakajo na uvoz potrebne investicijske opreme. V gostinstvu so investicije končane, razen v lokalih, ki so jih zapustili pripadniki JLA in »Rotonda« v Piranu.

Gradnjo stanovanja na področju Semedele, pa tudi v Izoli, Valdoltri in v Dekanih bodo dela kmalu končana. Pri proračunskih investicijah je omeniti nekatera dela: most čez Dragonjo bodo izročili pometu, dokončanje priprave za gradnjo stanovanj v nekaterih zadrúžnih domovih in nadaljevanje z regulacijo Koralunge. Priprave za gradnjo gnojničnih jam so končane. Zaradi požara, ki je zajel Projektični biro, je bil onemogočen začetek gradnje gimnazije v Šmarjah. Zanj zdaj ponovno izdelujejo načrte. Svet za zdravstvo opravlja raziskovalna dela v infekcijskem oddelku v Piranu, v Ankaranu in v protituberkuloznem dispanzerju v Kopru.

V petih mesecih so bile investicije izrabljene za 35 odstotkov, a so dani vsi pogoji, da bodo dela končana do konca leta, če ne bodo nastopile ovire pri uvozu opreme. Po razgovorih med občinami pa bodo k planu investicijske gradnje pristopili intenzivneje v naslednjih mesecih, ko si bodo ustvarili potrebna finančna sredstva.

mizarstev in ključavničarskih delavnic. Svoje izdelke bi zelo lahko posredovali Kopru in od tam dobivali vsa naročila. To je tudi najbolj neposredna in najbolj učinkovita oblika konkretne pomoči za gospodarski dvig tega področja, seveda ob nadaljnjem razvijanju obstoječih gospodarskih možnosti in uresničitve že predvidenih ukrepov.

Na koncu se je tovariš Jakopič zbranim volivcem zahvalil za izkazano zaupanje in jim obljubil, da bo tudi za naprej zastavljal vse svoje sile za napredek naše skupnosti.

Na zboru se je neki obrtnik iz krojaške delavnice pritoževal čez postopanje koprškega groističnega podjetja »Slavica«. Kljub nujnim prošnjam tega kozinskega obrtniškega podjetja mu »Slavica« neče dati v delo svoje konfekcije, marveč to daje raje mnogo bolj, menda celo v Varaždin. Pravi celo, da bi dala, toda pod pogojem, da bi delavnica blago najprej odkupila, nato pa bi »Slavica« od njih kupovala gotove konfekcijske izdelke. Kaj res ni načina, da se groist drugič zavaruje? Saj obrtniki herpelskega okoliša nikakor niso v stanju sprejeti take pogoje, ker nimajo za to potrebnih sredstev. To vprašanje bo treba še razpravljati in urediti.

Obnova v Šebreljah

Enajst let je preteklo, kar je nacifašistični okupator požgal našo gorsko vas. Ostali smo brez stanovanj, opreme, orodja in obleke. Težki so bili dnevi, ki so sledili, vendar nismo obupali. Sredi največjega poljskega dela smo začeli obnavljati domove. V letih po vojni smo obnavljali največ z lastnimi razpoložljivimi sredstvi, saj nam država ni mogla pomagati v dovoljni meri. Na račun vojne škode smo dobili le cement in strešnike. Sedaj je obnovljenih okrog 80 odstotkov požganih poslopij.

Letos je več pogorelcov dobilo manjše zneske za dokončno obnovo. Dobljeni denar bodo kar najbolj koristno uporabili. Vsi so do sedaj le na grobo obnovili poslopja in znotraj uredili po nekaj prostorov. Sedaj preurejajo stanovanjske hiše, kozolce in hleve. Poselnik Peter Lapanja bo lepo in praktično preuredil gornje prostore stanovanjske hiše, prav tako bo Groselj v Srednji vasi preuredil notranjost stanovanjske hiše. Poselnik Viktor Hvala je dobil za obnovo požganega dvovrstnega kozolca 40.000 din. Po ocenitvi zidarjev bi za to potreboval najmanj 500.000 din. Za strešni stol 21 m dolgega kozolca je moral pripraviti 40 kubičnih metrov tesanega lesa. Samo za žaganje lat v stojala in opaže je plačal 10.000 din, za žeblje 6000 din, dvema vezačema strešnega stola pa je plačal 7000 din. Vse tramove za strešni stol je stesal sam in tako prihranil 16.000 din. Kozolec je že obnovljen in ga bo lahko še letos uporabil za sušenje žita. Levji delež za obnovo kozolca v delu in materialu je prispeval sam. Na Šebreljskem vrhu je posestnik Julijan Cernilogar dobil za obnovo požganega hleva le 50.000 din, čeprav bi rabil vsaj pol milijona din. Največje težave mu je povzročalo pomanjkanje peska, ki ga ni daleč naokoli. Na strm kucel »V Rovtu« je napel železno vrvi in najel majhen bencinski motor. V nekaj dneh mu je ta navlekel po 950 metrov dolgi vrvi iz globine okrog 400 metrov 40 m³ peska in gruša. Mož je zagrabil za delo

in ni gledal na uro. Danes stoji na mestu požganega nov hlev za osem glav živine. Na sončni strani je pustil tramovje strešnega stola za dva metra daljše in je pod tem pristreškom postavil leseno stojalo za sušenje žita. Na ta način je koristno rešil še vprašanje postavitve enovrstnega kozolca na prostem. Prostor med steno hleva in stojalom pa bo uporabljal za shranjevanje vozov in orodja.

Se nekaj o nabiranju zdravilnih zelišč. Kmetijska zadruga je do konca junija odkupila že za 868.798 din zdravilnih zelišč. V drugi polovici junija so nabiranci zelišč dobili 240.000 din. Najbolj se je pri tem delu izkazala družina Vojska na Šebreljskem vrhu, ki je nabrala za 20.000 din zdravilnih zelišč. Stanko Ozebek je sam nabral za 15.000 din zelišč, družina »V Supi« je nabrala za 12.000 din, družina Kobal pa za 8000 din. Od starih ljudi je bila najboljša 83-letna Marija Cernilogar-Vrbarca, ki je nabrala za 2000 din zdravilnih zelišč. Spomladi so nekatera dekleta pri nabiranju zimzelena zaslužila tudi po 1000 din na dan.

To je lep postranski zaslužek za naše ljudi, ki so poznani kot zelo delavni in skromni. Nabiranci zelišč pričakujejo, da jih tudi »GO-SAD« v Ljubljani ne bo pozabil pri dodeljevanju razpisanih nagrad.

VASCAN

Velika nesreča v Beli Krajini

V Dobličah, blizu Črnomlja, kjer grade glavno zajetje vode za belokrajnski vodovod, se je pripletala minuli petek strašna delovna nesreča, ki je terjala kar pet žrtv: višjega tehnika za nizke gradnje Janeza Pelhana, geologa in strokovnega sodelavca Akademije za znanost in umetnost, Cveta Germovška, delavca Franca Movrina, Jožeta Gašperšiča in rudarja Ludvika Klenovška.

Zajetje so pripravljali v globini kakih 50 metrov. Ko so na dnu eksplodirale mine, je začela na dan bruhati voda. Vseh se je polastilo navdušenje in Janez Pelhan je takoj pohital po stopnicah navzdol, sledil pa mu je še geolog Germovšek. Minerji so ju svarili, da se plin še ni razkadil in da ju utegne zastrupiti. Takoj nato sta že izgubila zavest. Pri reševanju pa so se ponesrečili še ostali trije delavci.

Drugega dne so se od njihovih posmrtnih ostankov s cvetjem in z vencami poslovili prebivalci Črnomlja in okolice.

Literarni večer v Idriji

V okviru Turističnega tedna v Idriji je Društvo slovenskih književnikov priredilo literarni večer. Slovenski književniki, med njimi predsednik Akademije znanosti in umetnosti Josip Vidmar, Vida Breštova, Janez Menart, Ivan Minatti in drugi, so v prostorih hotela Ninos brali svoja dela. Poslušalci so jih z velikim odobravanjem poslušali in nagradili s ploskanjem. Med odmorom je igral na klavirju pianist Erjavec.

— Vstopite, kar naprej, Sangonereta! Pokažite vendar žival, ki ste jo ujeli!

Pijanec je najprej zvrnil vase celo vrsto kozarcev, nato pa potegnil izpod gub ogrinjače ubogo žival, medlo in zopno zaradi smrada, in jo razkazoval. Opozarjal je na prekrasno kožo ter tudi dovoljeval, da so se je dotaknili — toda nalahno, kaj? — da bi lahko občutili njeno mehko.

Lahko bi trdili, da tako nežno in s tako ljubeznijo ni pestoval niti samega Sangonereta. Toda ljudje so se te komedije kmalu naveličali in postopoma so preganjali iz gostiln zaradi smrada, ki ga je razširjala razpadajoča žival. Toda preden se je znebil živali, je hotel iztisniti še zadnji dobiček, in tako jo je prodal mestnemu nagačarju. Tako je Sangonereta sklenil, katere obrti se bo oprijel za naprej. Kot obsedenec, ki neprestano leta za srečo, je postopaj posvetil svoje življenje lovu na vidro, ki bi jo eventualno ujel ...

A v čem ni uspel. Nekega dne so ga izveli iz kanala, v katerega je bil zdrnil po spolzkem blastu. Pijan, kot je bil, se ni mogel dvigniti, tako je ostal, kjer je bil, in pričakoval vidro, po kateri je tako hrepenel.

Po očetovi smrti se je Sangonereta za vedno naselil v župnišču. Duhovnike so v tisti vasi neprestano menjavali; bilo je to kazensko mesto, pribežališče obupancev in onih, ki so padli v nemilost.

Ko je prišel nov duhovnik in sprejel cerkvico v oskrbo, je vključeval v to tudi Sangonereta, ki ga je smatral kot neobhodno potrebnega za bogočastje. Sami on je znal ministrirati in bil je edini, ki je poznal ničevnosti zakristije ter njihov pomen. Vključen in ustrežljiv kot je bil, si je takoj pridobil naklonjenost vsakega novega duhovnika.

Zelo ponosen je bil na to, da je bil edini človek v Palmaru, ki ni bil ribič.

Ob nedeljah je ob prvi zori stopal na čelu procesije, kot stopa general na čelu vojske, da je zmoli zorni rožnivenec. V rokah je nosil križ kot zastavo. Vsi vaščani so peli in počasi stopali v dveh vrstah po edini vaški poti, ki je vodila prav do bregov kanalov in osamljenih koč pred vasjo. V prvi zarji se je voda svetlikala kot zlikane jeklene brtvice, oblaki, ki so bili v smeri morja, so se barvali rdeče in

ptički so v zbora odgovarjali z radostnim in blagolasičnim čvkanjem mističnim spevom vernikov.

— »Zbudi se, kristjan!« so peli in neprestano ponavljali, ne da bi pomislili, da so oni že davno pokonci. V zapuščenih kočah pa so se prebujali psi, ki so z laježem odgovarjali, in petelini, ki so s svojim vresčecim in rezkim kikirikanjem trgli zagrenjeno in cmeravo enoličnost pesmi.

Tonet, ki je bil v sprevodu, je z jezo opazoval starega prijatelja:

— Lopov! ... Znal si je ustvariti stolček!

On pa je živel še vedno pod očetovim jarmom, ki je postajal vedno bolj trd in težak. Tono je bil dober človek, toda strast, ki jo je imel do dela, ga je tako odsedla, da je bil neusmiljen do svojih.

Pridelek posestev v Saleru ni bil vedno dober in Tono si je moral, če je hotel ohraniti svoje posestvo, sposojati, kar ga je levje drago stalo. Tako da mu je sposojanje požiralo največji del sadov, ki si jih je s trudom pridobil.

Po vrhu vsega niti sreča ni spremljala Palomov pri ribarjenju in žreb jim je naklanjal same slabše odseke na jezeru. Mati je iz dneva v dan hušala, kot bi mogočni plamen življenja pojema v njej. Bila je podobna sveči; njeno življenje je dogorevalo v večni muki in le zenici sta pričali, da še živi.

Tonotovo življenje je postajalo žalostno in težavno. Odkar so ga imeli za moža, je moral tako delati kakor Borda, in če je le tvegati uporno kretnjo, že se je dvignila preteča očetova pest. Ded se je temu smejal, da bi skoraj počil. Tudi se je s tem strinjal, kajti, tako je rekel, to je edini način, da pošteno ravnas z ljudmi.

Po smrti Tonotove matere se je zdelo, da bo ponovno vzklikla ljubezen med dedom in Tonom. Stari je globoko obžaloval pokorno in ponižno bitje, ki je tiho prenašala močve muhavosti. Ker se je čutil ponovno osamljenega, se je približal sinu, ki mu vendar ni nikoli popolnoma sprotoval.

Skupaj sta se ukvarjala z ribolovom, skupaj obiskovala gostilno, medtem ko je Borda skrbela za hišo z vnmom, ki je značilna za nesrečna bitja.

VICENTE BLASCO IBÁÑEZ:

9

MOČVIRJE SMRTI

K delu pa sta fanta silila tudi nejevolja in dolgčas. Vas je čez dan ostajala zapuščena in edini prijatelj mu je bil Sangonereta, ki pa je po opnem dnevu, ko ju je zapustil v gozdu, prejel cel koš klofut; zato se je raje izognil srečanju s Tonetom.

Pobalin se je sedaj naselil v župnišču in popolnoma pozabil na svojega očeta.

Staremu Sangoneri pa je uspelo postaviti delavnico. Ko je bil trezen, je lovil vidre, ki so po dolgih stoletjih, odkar so jih preganjali in uničevali, skoraj popolnoma izginile.

Ko je nekega dne ležal na obrežnem gričku in skoraj že prespal prirojeno pijanost, je zagledal, da se je voda v kanalu vrtincila, medtem ko so grgrajoči mehurčki prihajali na površino. Pomislil je: gotovo se je v mreže, ki so bile tam spodaj nastavljenе, ujela nenavadna zverina. Vzel je kol, stopil v vodo in po besnečem boju prevlekel iz vode neko redko črno žival.

Bila je znana bludria, ki so jo Palmarčani imeli za skoroda sanjarsko fantastično žival. Spadala je v družino vider, ki so v daljnih časih živele v velikih množicah in celo otežkočale ribarjenje, ker so uničevale v redolins nastavljene mreže.

Stari Sangonereta se je počutil povišanega: sedaj je spadal v vrsto nosebnosti. Po velikih knjigah, ki so jih hranili v arhivih Jurada, in po starem izročilu, ki je zadobivalo že vrednost zakona, je morala občina v Palmaru plačati za vsako ujeto vidro pet peset.

Starec je nagrado res dobil in, bister kot je bil, je hotel izkoristiti senzacionalni dogodek. Žival je nosil po okoliških vaseh in jo razkazoval.

Vse gostilne so ga klicale in praznično sprejemale.

V Izoli so praznovali

Ze v soboto, 9. julija je vladalo v Izoli praznično razpoloženje. Stevilne zastave so krasile poslopja po vsem mestu. Zlasti je bilo živahno zvečer, ko so razsvetljevali mestne ulice umetni ognji.

V dvorani poleg tovarne »Arri-goni« so se zbrali zastopniki izolskih podjetij in drugi povabljeni gostje na otvoritev razstave gospodarske dejavnosti Izole v desetih letih svobodne graditve. Med drugimi sta slavnosti prisostvovala tudi Anton Ukmar, začasni poslanec koprškega okraja v Ljudski skupščini Slovenije, in Martin Greif-Rudi, sekretar SZDL koprške komunalne skupnosti. Ob tej priložnosti je o pomenu razstave in o gospodarskem razvoju mesta govoril navzočim predsednik mestne občine tovariš Nerio Gobbo-Gino. Zlasti je poudaril naglo gospodarsko rast mesta v razmeroma kratkem času v povojnih letih, kakor tudi perspektivni razvoj glede na solidno gospodarsko osnovo, ki jo ima Izola.

Prav tako je v soboto zvečer v počastitev občinskega praznika nastopilo v dvorani sindikalnega doma izolsko delavsko prosvetno društvo »Svoboda«. Uprizorilo je igrano »Pesem s cest«. Prireditelj je izredno uspela in v Izoli so lahko

upravičeno ponosni, da imajo tako prosvetno društvo.

Naslednjega dne, v nedeljo 10. julija, pa so se sestali člani ljudskega odbora mestne občine, zastopniki množičnih organizacij in podjetij na slavnostno sejo ljudskega odbora. S te seje so poslali pozdravni brzojavki predsedniku republike, Josipu Brozu-Titu in predsedniku Ljudske skupščine Slovenije tovarišu Mihi Marinku. V njih zagotavljajo občani Izole našim najvišjim predstavnikom, da bodo še nadalje krepili gospodarsko moč in delali za napredek mesta.

Po slavnostni seji ljudskega odbora je bilo razvite prapora izolske strelske družine. Kuma Alberta Jakopiča-Kajtimira je zastopal tovariš Martin Greif-Rudi. Nato so se v popoldanskih urah začele na stadionu razne športne prireditve. Italijansko delavsko prosvetno društvo »Giordano Bruno« je prav za praznik odprlo svoj sedež v prostorih palače »Besenjak«. Sedež je zelo lepo urejen in ima društvo v njem tudi lastno knjižnico.

Tako v soboto kakor v nedeljo je bilo v Izoli zelo živahno. V večernih urah so bile na več mestih razne zabave in ljudsko rajanje.

G. B.

Zaključek turističnega tedna v Idriji

Ob uspešno zaključenem turističnem tednu je bila v Idriji turistična konferenca ob navzočnosti delegatov turističnih društev iz Nove Gorice, Tolmina, Bove, Crnega vrha in Idrije. Navzoča sta bila tudi Zvezni poslanec Šturm in predsednik Turistične zveze Slovenije Albert Jakopič-Kajtimir. V razpravi o najvažnejših vprašanjih turizma na Tolminskem in Idrijskem je govoril tudi tovariš Jakopič, ki je Idrijskanom čestital k uspešnem turističnemu tednu in dal nekatere nasvete za delo turističnih društev. Po njegovem mnenju bi kazalo organizirati stalne konference turističnih društev, ki naj bi ob sodelovanju s športniki, planinskimi in muzejskimi društvi ter sindikati pripravila načrt za jesensko konferenco. Zveza borcev naj bi turističnim društvom pomagala pri turistični ureditvi nekaterih zgodovinskih znamenitosti iz zadnje vojne. Naši kraji na Primorskem so tako polni naravnih lepote in zgodovinskih znamenitosti, da bi kazalo pripraviti propagandni film.

Predsednik Gospodarskega sveta OLO Tolmin Lado Božič je poudaril potrebo po ustanovitvi tehničnega muzeja v Idriji. Tak muzej v najstarejšem rudarskem mestu bi bil edinstven v Jugoslaviji in verjetno celo redkost, kakršnih je ma-

lo tudi v Evropi. Tak muzej bi bil velikega pomena za turistični razvoj Idrije.

Na konferenci so razpravljali še o gostinstvu in na koncu izvolili pripravljalni odbor, ki bo povezal turistična društva goriške skupnosti komun in pripravil gradivo o razvoju turizma. O vsem tem bodo razpravljali na prihodnji turistični konferenci, ki bo v septembru v Tolminu.

o o o

V tednu tehnike razstavljajo v Idriji marljivi radio-amaterji svoje izdelke. Idrijskane je njihov smeli nastop izredno navdušil, saj so se to pot prvič predstavili javnosti. Njihov klub, ki ima 30 članov, obstaja že tri leta. Delo je prav zaživelo šele letos, ko so dobili svojo sobo, kjer prebijejo ves svoj prosti čas.

Člani sprejemno-oddajne sekcije so sami sestavili 20 W oddajnik in se pripravljajo na izpite radio-operaterjev. Zanimivost razstave je ročni ultra kratkovalovni sprejemnik in oddajnik, ki deluje na daljavo treh kilometrov.

Razstava je okusno pripravljena, člani kluba pa so vedno pripravljani pojasnjevati razna vprašanja radovednih obiskovalcev. Lahko trdimo, da je to ena najboljših razstav v tem letu.

M. M.

Nelletta je postala kakor član družine. Njena mati ni hodila več na semenj v mesto, ker so ji zaradi jezerske vilage, ki se je zagrizla v njene kosti, odpovedale noge. Ker se ni mogla gibati, je uboga žena ostajala ves dan v koči in vpila kot obsedena, ker si ni mogla služiti hrane. Tako je životarila s kako ribo, ki so ji jo dale tovaršice, s katerimi je nekoč skupaj nosila na trg prodajat. Nelletta pa je hodila v Tonetovo kočico in pomagala Bordi pri gospodinjskih opravilih.

Tono jo je sprejemal s naklonjenostjo, zakaj kot delavec, ki je bil v neprestanem boju z zoprnostmi in gmotnimi težavami, je čutil do premagancev sočutje.

Ker sta Nelletta in Tonet živela preveč skupaj, so njuni odnosi postali bolj bratovski kakor ljubezenski.

Tonet se je le malo brigal zanjo. Ali je bilo sploh mogoče, da bi ljubila drugega, ko pa je ves Palmar določil, da se bosta vzela? ...

Zaradi te gotovosti o ženi, ki mu je neovržno pripadala, ji ni posvečal prevelike pozornosti; z njo je ravnal z največjo preprostostjo. Po cele tedne ni z njo spregovoril, kot bi bila že dolgo poročena.

Ona pa je medtem rasla sredi revščine kot cvet posebne lepote, ki je bil v velikem nasprotju z drugimi deklety v vasi. Toneta so odločno imeli za najmočnejšega. Premagal je vse tovaršice mladosi, ki so bili sedaj kot on moške, nekateri pa tudi s palico rani. Na bregu kanala je s trizobom pregnal čolnarja iz Cattaroja, ki je slovel po svoji moči. Oče ni bil nič kaj vesel teh junaštev, ded pa se je smejal in se hipno pobotal z vnukom.

Stari Paloma je bil ves presrečen ob misli, da se bo ta fant nekega dne sprijel s stražami v Dehesi in jim pred nosom odnesel ubito divjad. Tonet ni ljubil dela, toda dedova kri se je gotovo pretakala po njegovih žilah!

Najraje se je Tonet zatekal v Canamelovo gostilno. Ta gostilna ni bila podobna drugim, ki so jih pokrivala nizke, od dima počneke slamnate strehe z osmojenimi stenami brez oken, zavzemala je nov lokal. Bila je del iz kamnov in apna postavljene hiše, s streho, ki je bila pokrita s korci, imela je dvojne vrat, od katerih so ena gledala proti

cesti, druga pa so bila obrnjena proti kanalu. To gostilno so obiskovali kmetje in ribiči, nekateri od njih so pili kar sloye ob pultu, negibni pred dvojno vrsto rdečih sodov, medtem ko so drugi sedeli na stolčkih iz prekrizanih pasov, okoli grobih borovih mizic ter neprestano igrali na karte.

Odjemalcem je prijal luksuz take gostilne. Zidovi so bili do višine glav obločeni z maniseškimi ploščicami, še više pa je bilo videti fantastične slikarije v zeleni in modri barvi: konje, velike kakor miši, in drevesa, majhna kakor ljudje. Izpod stropa so visele klobase, konopno obuvalo in klobci vrvi.

Ljudje so Canamela občudovali. Koliko denarja je imel! ...

Bil je stražnik na Kubi in v Spaniji, potem še orožnik. Nato je preživel veliko let v Alžiru, se posvečal vsakemu poklicu in znal je veliko stvari — kakor je zagotavljal Paloma — tako, da je ponoči tuhtal, na kakšen način si bo naslednjega dne pridobil denarcev ...

Takega vina, kakršnega je imel Canamel, niso pili v Palmaru nikoli pred tem. V njegovi gostilni je bilo vse prvovrstno. Canamel se je odjemalcem laskavo klanjal in jih obzirno kradel.

Canamel ni bil rojak iz Palmara niti iz Valencie. Prihajal je od daleč, iz dežele, kjer so govorili kastiljsko. V Palmar je prišel službeno kot karabinjer in se poročil z grdim in revnim dekletom. Za seboj je imel dogodivščin polno življenje, toda kasneje, ker je bil dal nekaj na stran, je hotel ustreči ženi in tako sta šla v njeno rojstno deželo. Uboga žena je bila bolehn in ni se ji obetalo več dolgo življenje. Ze med potjo, ko je sanjala o skritem kotičku svojega rodnega jezera, je z njenim zdravjem šlo vedno na slabše.

Njegovi bivši tovarši v Palmaru so mrmrali proti njemu, ker je zmanjšal število njihovih klientov do poslednje skrajnosti. Potepuh! On že lahko prodaja vino dober kup! Njegovi dobički ne prihajajo iz gostilne! Druge vire ima za to! Canamel pa se je vedno, kadar je kaj podobnega slišal, dobrodušno smejal. Na tem svetu si mora človek pomagati, kakor more!

Njegovi bližnji prijatelji so predobro vedeli, da ti glasovi

Pisma uredništvu

Prejeli smo:

Odgovor na pismo „Kdo je kriv“?

V zadnji številki »Slovenskega Jadrana« je izšel v rubriki »Pisma uredništvu« članek pod naslovom »Kdo je kriv«, ki ga je podpisal Felser Edo, sedaj uslužben v Izoli. Tovarišu Felserju odgovarjamo približno to, kar smo mu že ustmeno povedali na sedežu Zavoda.

Vsakdo bo razumel da se iz javne blagajne ne morejo izpračevati davčnice, ne da bi bila upravičenost jasno podana. Tovariš Felser je ob prihodu na področje koprškega Zavoda predložil staro odločbo o delitvi otroških doklad, izdano od Zavoda za socialno zavarovanje v Mariboru dne 16. 4. 1953. Na osnovi same odločbe, izdane od drugega zavoda, naš Zavod ne more pričeti z izplačevanjem tega dodatka, ker so lahko nastale medtem spremembe, ki vplivajo na pravice do otroškega dodatka. Zato je potrebno, da Zavod okraja, kjer je upravičenec prej živel, pošlje zavodu okraja, kjer se je naselil, vse dokumente, ki dokazujejo pravico do otroškega dodatka in njegovo višino. Šele na osnovi teh dokumentov more ta zavod izdati novo odločbo in začeti z izplačevanjem otroškega dodatka. Tak postopek je tudi posem pravilen. V primeru, o katerem govorimo, je bila izdana prejšnja odločba pred več kot dvema letoma. Ali ne obstaja možnost, da so med tem časom nastopile pri upravičencu kakšne spremembe, ki lahko vplivajo na višino in dobivanje otroškega dodatka?

Vse to smo tovarišu Felserju, kakor rečeno, ustmeno razložili in povedali, da mu dodatka ne moremo izplačati, dokler ne dobimo iz Maribora dokumente, ki smo jih zahtevali z našim dopisom z dne 13. IV. 1955. Ko se je koristnik prve dni v maju ponovno zglasil pri našem Zavodu in ker dokumentov iz Maribora še ni bilo, se je tedaj tov. Felser ponudil, da bo v Mariboru sam pospešil njihovo dostavo, ker ima že itak opravke tam. Oh svoji vrnitvi pa je obvestil Zavod, da je Maribor zahtevane dokumente poslal 26. IV. 1955. Ob tej priložnosti smo tov. Felserju izplačali 10.000 dinarjev (na osebno odgovornost podpisane) kot akontacijo na dodek za dva otroke.

Mariborski Zavod pa nas je pisмено obvestil, da je zahtevane dokumente poslal 20. IV. 1955.

Kaj sedaj? Dokumenti so bili iz Maribora odposlani, toda koprski Zavod jih ni prejel. Kje so ostali in kam so se izgubili? Možnosti je veliko in nima smisla, da o tem sedaj razglabljamo. Ako bi se bilo to pri našem Zavodu že večkrat zgodilo, bi lahko podvomil v natančnost naše administracije, ker pa je bilo v zadnjem letu dostavljeno te-

mu Zavodu za nad tisoč upravičencev dokumentov, in se do danes ni prav nič izgubilo, je skoraj težko reči, da pade krivda prav na naš Zavod. Zato pozivamo tov. Felserja (kar smo že storili po nameščenki iz Ampeleje, kjer je tov. Felser nameščen), da predloži tuk. Zavodu novo priglasnico za dodek.

Priznavamo, da je neprijeten primer, toda druge rešitve ni. Nesporo je, da je postal tov. Felser žrtev napake, ki jo je nekoč zagrešil, vendar pa to ni tako zelo, ki bi ga bilo treba tako na široko razpravljati. Vse to bi s tov. Felserjem lahko uredili v območju urada.

Vodopivec Rado,
referent za OD pri ZSZ v Kopru

Hlapci so med nami!

Še se dogaja, da posamezniki pozabljajo da to ni več Italija, niti stara Jugoslavija, da smo svobodni in ponosni ljudje, ki se iz nobenih vzrokov ne klanjamo več tujcem.

Dogodil pa se je dne 19. junija 1955 na »Slavnik«-ovem avtobusu, ki vozi ob 4. uri jutraj iz Pirana proti Ljubljani primer, ki meče kaj žalostno senco na poslovanje »Slavnik«-ovega uslužbenca, ozir. sploh na odnos nekaterih ljudi do tujcev.

Kot je znano, se lahko rezervira (seveda proti plačilu) pri »Adriji« sedeže za nekatere avtobuse, — če pa se potem na tistih rezerviranih sedežih tudi res lahko sedi, je pa drugo vprašanje.

Tega dne je vstopila v Izoli v avtobus neka družba, ki je imela rezervirane sedeže. Ko iščejo svoj prostor, opazijo, da sedijo na njihovih prostorih že drugi potniki. Bili so to neki nemški turisti. Hoteli se izogniti nadlegovanju sprevoznika, so vendar pojasnili Nemcem, da so to njihovi sedeži, ki so jih že prej rezervirali, in naj si oni poiščejo svoj prostor. Nemci niso imeli rezerviranih sedežev, ampak so samo trdili, da so v Portorožu plačali sprevozniku, ki jim je rekel, naj se usedejo, kjer hočejo.

Zato ni kazalo drugega, kot poklicati sprevoznika, naj naredi red. Že je izgledalo, da je sprevoznik voljan urediti vso stvar, ko pa je prišel bližje in opazil, da sedijo na rezerviranih sedežih Nemci, se je takoj spremenil in ni prav nič ukrenil, marveč se je začel celo prepirati z omenjeno družbo. Nič niso zalegla pojasnila, dokazi z rezerviranimi kartami, grožnje niti zbadljive na njegov račun. Nanje hja moral reagirati, ako bi imel kakikaj ponosa na sebi — vsaj osebnega, če že ne narodnega.

Tako so ljudje, ki so plačali vozovnico in rezervacijo za sedeže, morali stati samo zato, ker so Slovenci, drugi pa so sedeli na njihovih mestih zato, ker so inozemci in ker imajo devize.

Za hlapce tujcev in podkupljivce

ne bi imelo biti mesta v naši družbeni stvarnosti! D—H.

Opomba uredništva: na našo opombo pod gornjim naslovom v zadnji številki našega lista nam je prizadeta družba štirih ljudi poslala svoja polna imena in naslove ter jamstvo za resničnost podatkov, zato smo danes objavili pismo v celoti.

Kaj čakate?

Prve dni maja, še pred nastopom turistične sezone, je prispelo opozorilo sledeče vsebine:

»V Strunjanu, na cesti, ki vodi proti Belemu križu, okrog 60 metrov od glavne ceste, stoji mlaka vode, ki se kljub toplemu vremenu ne suši. Predvidevamo, da je počena glavna vodovodna cev, ki oskrbuje z vodo Portorož, Piran in ostali okoliš. Prosimo, da takoj pregledate in popravite, kar je potrebno.«

Minuli so dnevi, tedni in sedaj že meseci. Mlaka je še vedno tam na cesti in iz nje počasi odteka voda. Samo v prav vročih dneh je bilo zapaženo, da je mlaka delno usahnula.

Na pristojnih mestih smo že večkrat urgirali, da se ta nevarnost odstrani. Popolnoma je razumljivo, da bo prilič vode v poletnem času manjši, poraba pa večja in s tem nastaja podpritis v ceveh. Takrat umazana voda okoli počene cevi prodira v njeno notranjost in s tem nastaja nevarnost okuženja. Kaj to pomeni za prebivalstvo in turiste na področju Pirana, Portoroža in ostalih krajih južno in južno-zahodno od Strunjana, ni potrebno posebej pripovedovati. Spomnimo se samo na razne epidemije tifusa v preteklosti. Kakšno škodo je koprski okraj imel samo ob epidemiji 1952 leta. Nov vrelc vode, čeprav majhen, pa še vedno čaka na stari cesti v Strunjanu. Morda se bo le našlo dovolj bakterij, ki bodo pristojnim organom boljše opozorilo, kot so bila dosedanja. Avtomobilska kolesa praznijo od časa do časa nesrečno mlako na cesti, cestar si prizadeva, da bi nastalo vdolbino vedno nanovo napolnil s gramozom, blatom in prahom, v kanalu poleg ceste pa je vedno več smrdljive vode.

Ing. J. S.

Ob izgubi našega ljubljenelega sina in brata

Franca Škerjanca

Ki nam ga je ugrabila smrt pri kopanju v Donavi, se zahvaljujemo vsem, ki so ga spremenili v njegovi zadnji poti na domače pokopališče v Brezovici.

Posebna zahvala vaški mladini iz Artviž, sosednjih vasi in mizarskemu podjetju za vence ter pevskemu zboru.

Zalujoči starši,
sestre Lidija in Danila

niso bili brez resne podlage. Svojih poslov se je loteval, ko je zaprl vrata gostilne. Zaman res ni bil orožnik niti ni zaman stražil na obalah!

Vsak mesec je ponoči prišlo nekaj bal tobaka na obalo. Tega so hitre sence valile po pesku in preko Dehesa na jezero. Nakladali so bale na velike aluferske čolne in jih tako odpošljali v notranjost. Naslednjega dne ni nihče nič videl, nihče nič slišal ...!

Teh podvigov so se udeleževali najbolj zanesljivi in najbolj močni Canamelovi odjemalci. Tonet pa, čeprav mlad, se je dvakrat ali trikrat udeležil tega. Canamel je to dobro plačal: deset ali petnajst peset, ki so se potem vrnile skozi gostilno v njegove žepce.

Udeleženci pa so naslednjega dne prežvekovali razvrstitev pri podjetju ter vzklkali:

Pogum pa ima ta Canamel! ... Tako nevarna zadeva! ...

Vse je teklo kot po olju. Po enem letu, odkar je bil v Palmaru, je že nakupil nekaj rizišč in v prvem nadstropju gostilne je skrival vrečko denarja, vedno pripravljen, da pomaga tistim, ki so potrebovali posojilo.

Tudi njegov ugled je naraščal. V začetku so ga zaradi njegove medene izgovorjave klicali za Canamela. Ko pa je obogatel, so ga imenovali Paco, kar je ljubkovalno ime za Franceta.

Po smrti žene, ponižne tovaršice v dnevih siromaštva, je njegova svakinja, tudi vdova po ribiču, grda in gospodovna ženska, že mislila, da se bo vselila v gostilno z vso svojo družino. Canamela je obkrožala z vsemi ljubeznivostmi, ki jih narekuje bogat sorodnik. Sam možki vendar ne bo mogel skrbeti in vzdrževati gostilne! ... Potrebna je bila ženska roka!

Toda gostilničar je vedno čutil sovraštvo do te sorodnice s strupenim jezikom in je bil ves prestrašen ob misli, da bo lahko zahtevala, da zasede mesto svoje pokojne sestre v še gorkem gnezdecu. Zato ji je pokazal vrata, kljub vsemu njenemu osornemu prigovarjanju.

Za gostilno sta zadostovali dve starki, ki sta že doslej pripravljali al y pebre za lovec iz mesta in čistili mizo, na kateri so Palmarčani drgnili komolce.

Koprski jadranci so si priborili prehodni pokal v trajno last

V okviru »Puljskega festivala« je bilo v začetku tedna v Pulju več jadralskih prireditev. Tako je bila v nedeljo 10. julija prvič »Brionska regata«, nad katero je prevzel na prošnjo organizatorjev pokroviteljstvo maršal Tito.

Drugi dan je bila tradicionalna »Puljska regata«. In končno še »Jadranska regata«, ki je krenila iz Pulja na dolgo pot ob jadranski obali do Dubrovnika.

Brionska regata je bila doslej največja prireditev jadralskega športa v Jugoslaviji. Na njej je sodelovalo 164 jadrnic vseh tipov in 450 tekmovalcev. Udeležilo se je tudi pet slovenskih klubov, med njimi »Jadro« iz Kopra, »Burja« iz Izole in jadralski klub z Pirana.

Skozi cilj na Brionih je prišla prva jadrnica Čiči, ki sta jo vodila Zucca Franc in Cerkenič Mario (Jadro, Koper), vendar je bila diskvalificirana.

Okrog petih popoldne je prišel med jadrance maršal Tito s soprogo. Zmagovalcu, splitskemu »Mornarju« je izročil svoj srebrno-zlato pokal. Nato se je fotografiral z vsemi sodelujočimi ekipami.

Ce so imeli koprski jadranci na »Brionski regati« smolo, so se pa drugi dan, ko je bila tradicionalna festivalna »Puljska regata«, pošteno odrezali. To pot je šlo za stalno pridobitev prehodnega pokala, ki je pred tem že dvakrat romal v Koper. Potrudili so se in ga osvojili še tretjič, zdaj pa za stalno. To je doslej prvi prehodni pokal »Puljske regate«, ki je kdajkoli prešel v trajno last.

Rudar : Nova Gorica 4:1

V nedeljo 10. julija je bila v Trbovljah nogometna kvalifikacijska tekma za vstop v consko ligo med domačim Rudarjem in enajstotico iz Nove Gorice.

Novogoričani so igrali predvsem v prvem polčasu podrejeno vlogo. Nekolikanj bolj so se znašli v drugem delu igre in dosegli s kazenskim strelom častni gol.

Povratna tekma bo to nedeljo v Novi Gorici.

Po Hrvatski in Sloveniji

Tradicionalna kolesarska dirka »Po Hrvatski in Sloveniji« se bo začela jutri, v soboto v Zagrebu. Imela bo osem etap in se bo letos končala v Beogradu. Tako bo znašala dolžina celotne proge 1.397 km.

Iz glavnega mesta LR Hrvatske bodo krenili tekmovalci proti Reki. Cilj druge, 202 km dolge etape je v Koprju, kamor bodo prišli kolesarji v nedeljo. Drugi dan ob 8. zjutraj se bodo odpeljali od morja v naš alpski svet, v Tolmin. Na

37 km dolgi progi od Tolmina do Bovca bo tekmovalje po kronometer za posameznike. Kakor vsakokrat, bo verjetno tudi letos najbolj zanimiv in najbolj privlačen naskok na Vršič. Od tu jih bo vodila pot v Ljubljano, Maribor in spet v Zagreb. Iz Zagreba sta pa še dve etapi po avtostradi in že bodo kolesarji na končnem cilju — v Beogradu.

Tudi na letošnji dirki bodo sodelovali nekateri inozemski tekmovalci. Doslej so prijavi svojo udeležbo Italija, Avstrija, Holandska, Belgija, Danska, Bolgarija in letos prvič tudi Velika Britanija.

Na tem najpomembnejšem kolesarskem tekmovanju pri nas bo sodelovala tudi ekipa koprškega Proleterja. Za dober plasma imajo Koprčani najlepše izgleda, saj so pred kratkim dosegli državno prvenstvo za juniorje.

RADIO KOPER

NEDELJA, 17. 7.: Ob 8.15 Slovenske narodne in umetne pesmi pojejo naši zbori; 8.40 Za naše kmetovalce; 9.00 Nedeljski ritmični panoptikum; 9.30 Mladinska oddaja; 13.45 Glasba po željah; 15.00 Izbor iz tekmovalnih oddaj primorskih prosvetnih društev; 16.00 Nedeljski promenade koncert; 21.00 Radijska igra; 23.10 V ritmu z ljubljanskim plesnim sekteštom.

PONEDELJEK, 18. 7.: 13.45 Zabavna glasba in objave; 14.00 Od melodije do melodije; 14.45 Slovenski oktet poje...; 20.00 Priljubljen ne melodije in ritmi; 20.40 Dela mladih srbskih skladateljev; 21.00 Naš tedenski program; 21.10 Koncert sopranistke Mice Glavačević (Reka); 22.10 Plešite z nami; 23.10 20 minut z orkestrom Bill Snyder; 23.40 Glasba za lahko noč.

TOREK, 19. 7.: Zabavna glasba in objave; 14.00 Od melodije do melodije; 14.40 Kulturno življenje na Primorskem; 14.50 Kmečki trio; 20.00 Koktajli evropskega kontinenta; 20.30 Amilcarre Ponchielli; »La Gioconda«, opera v 4. dejanju; 23.10 Braziljski plesni motivi; 23.40 Glasba za lahko noč.

SREDA, 20. 7.: 13.45 Zabavna glasba in objave; 14.00 Od melodije do melodije, vmes ob 14.10 »Glasbena kronika doma in po svetue; 14.45 Slovenske umetne pesmi pojeta ženski in moški zbor »Svoboda« tovarne pohaštva iz Nove Gorice; 20.00 Za ples in razvedrilo; 20.40 Zagorske narodne pesmi; 21.00 Kulturni pregled; 22.10 Melodije J. Straussa; 21.30 Marička Znidaršič; Pesem o prijateljevih rokah; 22.00 Jazz — večeraj — danes — jutri;

K I M

(Nadaljevanje s 7. strani)

Indije, tiho kakor netopir. Neka jezična stara ženska v hiši med sadnim drevjem za Saharunporeom ga je častila, kakor je ženska častila preroka, pa zanj za stenami ni bilo obstanka. V nekem prostoru je sedel na predvorju, in ko so ga od vseh strani gledali gruleči golobje, si je odstranila ženska svojo nepotrebno tenčivo in kramljala z njim o duhovih in hudičih v Kuluju, o nerojenih vnukih in o predznamenju jezičnem fantu, ki je bil govoril z njo na počivališču. Nekoč je tudi zakrenil z velike ceste proti isti vasi, katere duhovnik ga je poskusil omaniti, a dobro nebo, ki varuje lame, ga je odvedlo v somraku po žitnih poljanah, zapljenega v misli in nič hudega slutečega k vratom rissaldara. Tu bi bilo prišlo malone do težkega nesporazuma, kajti stari vojščak ga je vprašal, zakaj je prišel prijatelj zvezd komaj pred šestimi dnevi po isti poti.

»To ni mogoče,« je menil lama. »Saj je odšel nazaj k svojemu ljudstvu.«

»Tukaj v tem kotu je sedel in pripovedoval na stotine veselih zgodb pred petimi nočmi,« je trdil njegov gostitelj. »Res, izginil je nekako iznenada v mrak, ko je popred bedasto čenčaril z mojo vnukinjo. Kar vidoma raste, a slej ko

prej je ostal isti prijatelj zvezd, ki mu je prinesel resnično besedo o vojni. Ali sta se ločila?»

»Sva — in se nisva,« je odvrnil lama. »Nisva se — nisva se popolnoma ločila, a čas še ni dozorel, ko bova mogla skupaj romati. Na nekem drugem kraju si pridobiva modrosti. Počakati moramo.«

»Prav — toda če ni bil to oni deček, kako torej, da je neprestano govoril o tebi?»

»In kaj je govoril?» je vprašal lama željno.

»Sladke besede — sto, tisoč —, da si mu oče in mati in podobne stvari. Škoda, da ne stopi v službo kraljice. Ta ne pozna strahu.«

Ta novica je vznemirila lamo, ki tedaj še ni vedel, kako vestno je držal Kim pogodbo, ki jo je sklenil z Mahabum Alijem in jo je polkovnik Creighton po sili odobril...

»Ne smemo odvrniti mladega ponija od igre,« je dejal konjski mešetar, ko je polkovnik trdil, da je to potopevanje po Indiji med počitnicami nekaj nesmiselnega. »Če mu prepovemo, prihajati in odhajati, kakor mu je povšeči, se bo kaj malo brigal za to prepoved. In kdo naj ga potem ujame? Polkovnik sahib, samo enkrat v tisoč let se rodi konj, ki je tako pripraven za igro, kakor je najino žrebe. In nam je treba mož.«

23.10 Melodije pred polnočjo; 23.40 Glasba za lahko noč.

CETRTEK, 21. 7.: 13.45 Zabavna glasba in objave; 14.00 Od melodije do melodije; 14.40 Kulturno pismo; 14.50 Igrajo štirje fantje; 20.00 Melodije George Gershina; 20.40 Narodne pesmi in kola; 21.00 Dubrovniški festival 1955.; 22.15 Zaplešite z nami; 23.10 Popularna parađa plesnih komadov; 23.40 Glasba za lahko noč.

PETEK, 22. 7.: 13.45 Glasba po željah; 14.45 Igra češka godba; 20.00 Spored priljubljenih tango melodij; 20.40 Makedonske narodne pesmi; 21.00 Koncert komornega moškega zbora iz Celja; 21.30 Film, opereta, revija; 22.00 Zaplešite v ritmu znanih orkestror; 23.10 Melodije mesečine; 23.40 Glasba za lahko noč.

KMETIJSKA ŠOLA LOŽE PRI VIPAVI

razpisuje

vpis gojencev

za šolsko leto 1955/56

Pogoji za sprejem:

1) Dva razreda nižje gimnazije ali šest razredov osnovne šole. Gojenci z nižjo predizobrazbo bodo polagali sprejemni izpit iz slovenščine in računstva.

2) Starost 16 let.

3) Izjava staršev ali skrbnikov, da bodo redno plačevali vzdrževalnino v internatu. Mesečna vzdrževalnina je 2.500.— din. Za gojence iz okraja Gorica je vzdrževanje brezplačno.

4) Prednost vpisa imajo obiskovalci kmetijsko-gospodarske šole.

Gojenci imajo vso oskrbo v internatu. Sola prične s poukom 15. septembra in traja eno leto.

Interesenti naj do 15. avgusta vložijo lastnoročno napisane prošnje, kateri naj priložijo zadnji šolski izkaz in zdravniško spravevalo. Prošnjo in priloge pošljite na naslov: Kmetijska šola, Lože pri Vipavi.

UPRAVA SOLE

DELOVNI KOLEKTIV
ELEKTROTEHNIČNEGA PODJETJA

ELITE IZOLA

iskreno čestita vsem delovnim ljudem k občinskemu prazniku 11. juliju ter Prazniku vstaje slovenskega naroda 22. julija z željo, da bi bili srečni in zadovoljni v naši socialistični domovini

ČESTITAMO vsem delovnim ljudem nače občine k občinskemu prazniku 11. juliju ter Dnevu vstaje slovenskega ljudstva 22. julija

Kmetijska zadruga Izola

Ko obiščete

Gospodarsko razstavo v Izoli, obiščite tudi gostinsko podjetje

»TURIST«

(TAVERNA) V IZOLI

kjer boste postreženi solidno in po nizkih cenah

Pozdravljamo vse cenjene goste ter jim čestitamo k Prazniku vstaje 22. julija

Kolektiv restavracije »PRI PARKU« v Izoli čestita vsem cenjenim gostom ter delovnemu ljudstvu k občinskemu prazniku ter Dnevu vstaje 22. julija z željo, da bi imeli pri bodočem delu še več uspehov V naši restavraciji boste vedno najbolje postreženi - pridite!

TRGOVSKO PODJETJE ZA UVOZ IN IZVOZ

„Delamaris,“

IZOLA, Pitonijeva ulica 9, telefon 37

iskreno čestita vsem delovnim ljudem

naše socialistične domovine k Dnevu

vstaje slovenskega ljudstva 22. julija

Obiščite naš paviljon na Gospodarski razstavi v Izoli

Kolektiv podjetja
„AVTOPROMET
- GORICA“
v Solkanu

iskreno čestita vsem delovnim kolektivom in delovnemu ljudstvu Slovenije k prazniku vstaje 22. juliju z željo za čimprejšnjo izgradnjo socializma in boljše bodočnosti

Zanimivosti • OKNO V SVET • in dogodki

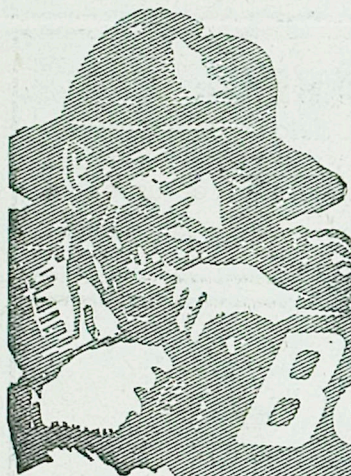

Gospodična Vera Moser je Švicarka in stanuje v Milanu. Njena velika strast je zbiranje mačk. Ne navadnih mačk, ampak dragocenih, takih, kakršni sta na naši sliki, saj staneta skupaj nad 6 milijonov lir. Obe, Miss Muffet in Miss Suzette sta v zadnjih treh letih odnesli 25 mednarodnih prvenstev na »mačjih razstavih« v 17 evropskih mestih. Miss Muffet ima sinji, Miss Suzette pa črni kožuh. Po »narodnosti« sta Perzijki. Prehranjujejo ju s čajem, konjskim mesom in kuhanim sadjem. Obe mački sta navdušeni za klasično, ne preneseta pa jazz-glazbe. Njune mladiče, ki niso tako znameniti, prodaja Vera Moser po borih 100.000 lir. Na naši sliki sta obe mački, gospodinja in trofeje, ki sta jih mački odnesli v zadnjem času.

BARVA LAS

Različne barve las pri ljudeh ali pa barva dlake pri živalih imajo svoj vzrok v kovinah, ki tvorijo sestavni del fermentov v organizmu. To novo teorijo je postavila skupina japonskih zdravnikov, ki pravijo, da so soli raznih kovin, sestavni deli pigmenta.

Dokazali so, da se kaže kovina v pigmentu. Bela barva vsebuje nikelj, rumena titan, rdeča molibden; modra, zelena in rjava pa imajo v sebi baker, kobalt in železo. Z analizo so tudi dognali, da je veliko več železa in bakra v črnih lasih pri črni in rumeni rasi, kakor v kavkaskih skupinah.

Barba Vane pravi...

Zadnjič sem se poskušal turistično uveljaviti. Mislil sem, da je to sedaj nujno potrebno, ker smo tako rekoč s polno paro zajadrati v glavno sezono, kakor zatrjujejo hotelirji in natakariji. Toda ugotovil sem, da mi ta poskus ni preveč uspel. Izval sem pri nekaterih celo jezo, ki se bo pa sčasoma že ohladila. Opažam tudi, da deževno vreme ne mara in ne mara upoštevati ne samo glavne sezone, ampak tudi želja turistov, ki bi si radi hrbte opekli in žepe izpraznili. V mojih je že namreč suša, ker se v njihovo notranjost večkrat meša Juca.

Torej vrnimo se raje na druga področja, ki so prav tako važna za skupnost. Pred dobrim mesecem in pol sem vam omenil, da sem odnesel v koprsko pralnico in čistilnico praznično obleko, da bi mi iz nje izsesali pol kroznika golaža, ki sva ga z natakarjem po pomoči stresla nanjo. Kakor vam je znano, so mi odgovorili, da mi obleke ne morejo očistiti, ker nimajo kemikalij in da bi zanje potrebovali nekaj deviz.

Mislil sem, da jim je po tolikšnem času vendar uspelo dobiti nekaj deviz, saj je čistilnica splošno ljudske koristi in so za to tudi kupili drage stroje. Odsel sem ta teden vnovič v Koper. Pod pazduho sem imel »fagot« z mojo nesrečno obleko. Toda že od daleč so mi zakričali, naj ne hodim k njim, ampak naj raje še enkrat energično protestiram v časopisu, da se pristojni krogi zganijo in odobrijo tisto malenkostno vsotico deviz, da bi naša edina čistilnica lahko nemoteno delala. Zraven so še mrmraječe nekaj dodali,

Znano je, da med snovmi, za katere so prepričani, da povzročajo rakasta obolenja, ni na zadnjem mestu tobak. Odbor za raziskovanje v tobačni industriji, ki se je osnoval v Atlantic Cityju v ZDA, je v zadnjem času objavil vrsto rezultatov, ki so jih dosegli razni specialisti za rakasta obolenja. Ti trdijo, da je prav tobak eden izmed glavnih povzročiteljev pljučnega raka. Pred kratkim so v Atlantic Cityju začeli s poskusi na nekem pacientu, ki se je žrtvoval znanosti in človeštvu. Dovolil je, da na njegovih pljučih umetno izzovejo raka. 50% koncentracija cigaretnega dima, razpršena v acetonu, je povzročila rahlo razpadanje celične mase. Sorodno spremembo so dosegli na tem pacientu z oljem, ki se je že izkazalo za rakastotvornega pri miših, zajcih opicah in drugih živalih.

Do podobnih ugotovitev so prišli v New Yorku s pomočjo sedmih koncentriranih cigaretnih dimov, iz-

Tobak povzroča rakasta obolenja

med katerih se je eden izkazal za resničnega povzročitelja raka.

34 ur v smrtni nevarnosti

V Bristolu (ZDA) sta šestanjstletni Alfred Pawne in 15-letna Nancy Willey 34 ur visela med življenjem in smrtjo. Mladi Alfred je namreč hotel v svoji mladostni objestnosti pokazati svoji prijateljici, kako hitro vozi z avtomobilom. V blazni vožnji mu je odpovedal volan in avtomobil je s polno hitrostjo zdrvel proti reki Smith, ki teče 15 m pod cesto. Zletel je s ceste in obstal na neki skali, vendar tako rahlo, da bi lahko vsak močnejši premik onih dveh v vozilu pomenil njuno gotovo smrt. Po enem dnevu in pol so ju gladu, mraza in strahu rešili gasilci še o pravem času. Pol ure kasneje se je avtomobil sam prevrnil v prepad.

Dingi - nevarnost za Avstralijo

Pred leti so polnile stolpce časopisov vesti, da so se kunčji, ki so jih prenesli v Avstralijo, tako razmnožili, da so postali resna nevarnost kmetijskim pridelkom in sadikam. Posebni plotovi, ki so jih postavili proti njim, niso nič pomagali. Morali so razširiti mednje zajčjo kugo, ki je lahko edina zmanjšala število kuncev.

Zdaj pa se je pojavila nova, še hujša nevarnost: razmnožila se je posebna vrsta divjih psov — »dingov«, ki so v zadnjih desetih letih poklali samo ovac nad 600.000. Boj proti njim, ki traja že celo stoletje, je brezuspešen. Uporabili so že vsa mogoča sredstva: od streljanja in pasti do strupa in kuge. In uspeh? Ne samo, da ga ni bilo — nasprotno, dingi so se tako razmnožili, da resno ogrožajo življenje v Avstraliji.

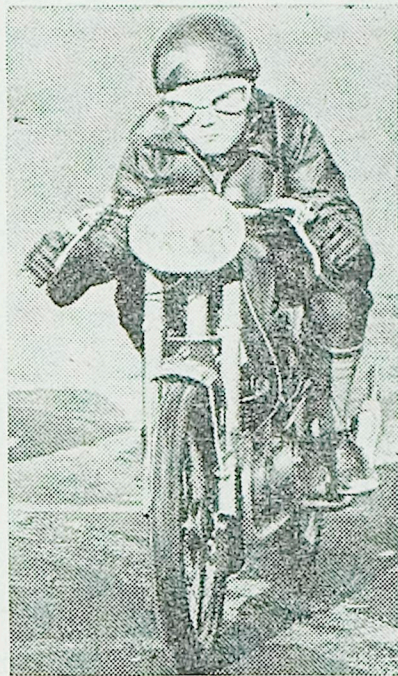
Ti dingi so divji psi, ki imajo zelo sorodne poteze z volkovi severne polote. Plenijo zelo tiho in imajo nesorazmerno velike zobe. Njihova oblika in barva se menja glede na kraj in letni čas. Mnogi biologi so

si edini v tem, da so se ti psi nasečili na avstralsko celino. Nekateri pa trdijo, da so dingi iz Avstralije in pravijo prvimi: »Pa povejte, kako so gospodje dingi izvolili priti v Avstralijo?« Katera trditve drži? Prvi se opirjajo teorije o vmesnem mostu, ki je nekoč obstajal med Azijo in Avstralijo. Izkopanine pa so dokazale, da so dingi živeli v Avstraliji že zelo zgodaj, kajti njihove kosti so našli med ostanki živali, ki že tisočletja ne obstajajo več. Izgleda torej, da so bili ti volkovi že davno pred ljudmi na avstralskem kontinentu.

Dingi so velika nevarnost, saj pri vsakem napadu podavi vsak vsaj osem, devet do petnajst ovac. Vzamejo pa si le eno. Po navadi si jemljejo šibkejša živali, a brezpogojno napadejo vsako bitje, ki jih moti v močvirjih, kjer imajo svoja bivališča. Na neki ovčji fermi v Flinders Shireu so v preteklem letu podavili nič manj kot 2500 glav drobnice.

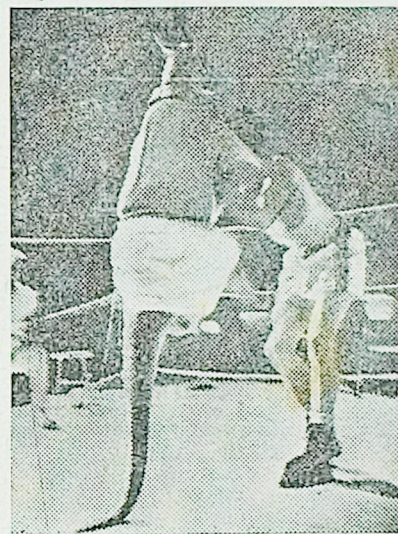
V treh letih pred vojno so Avstrali v Queenslandu uničili nad 26.000 dingov. V letu 1947 je število ubitih naraslo na 38.000. Toda to je le kot kapljica vode v morje. Računajo, da pride na vsakega ubitega dinga še najmanj deset živih. Posebno veliko se jih je nakotilo med zadnjo vojno. Lansko leto so iz letal odvrgli poldrugi milijon zastrupljenih vab v predele, kjer so bili dingi posebno močni. Ta zračni lov je stal Queensland 20 milijonov. Bilo je sicer nekaj tisoč mrtvih živali, največ ptic, dinga pa skoraj nobenega, ker se oni sploh ne dotaknejo hrane, ki je nekje na prostem. Da je lahko vaba zanje dovolj privlačna, mora biti dobro zakrita in se ji ne sme poznati, da so jo postavili ljudje. Te živali zelo hitro zavohajo, če je imel človek »prste vmes«. Ko niso tako nič dosegli, so poskusili z epidemijami. Tudi nič.

Kako torej zaustaviti grozečo nevarnost? Stari lovci pravijo, da bi bilo najbolje, če bi zvišali nagrado za vsako dingovo kožo. Okrog 2000 dinarjev na vsako glavo je za ta nevarni »šport« vsekakor premalo.

Kennet Law je sin angleškega motociklista Sida Lawa in ima 9 let. Ze zelo zgodaj se je navdušil za očetov šport, saj je začel že z osmimi leti dirkati na posebnem motorju, ki ga je izdelal oče nalašč zanj. Na njem je dosegel že srednjo hitrost 88 km na uro na razdalji 20 km.

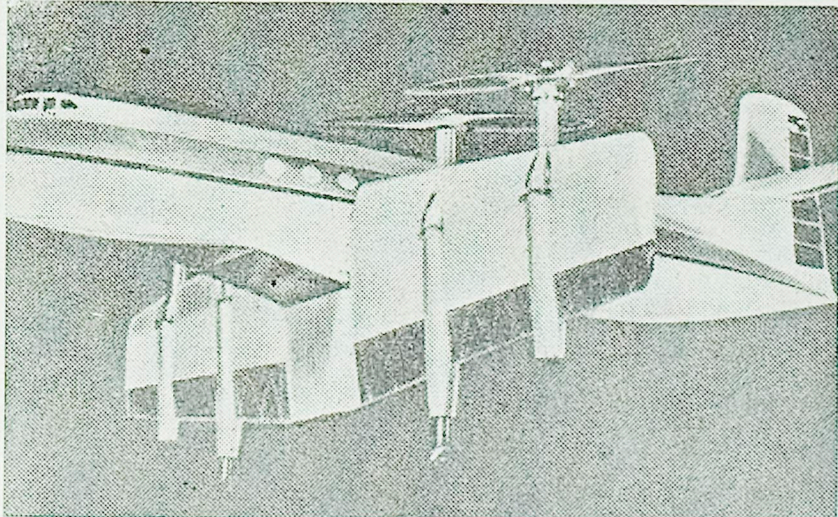
Toda na žalost Kennet še ne more tekmovali do 17. leta. Zaenkrat lahko dirka samo na privatnem dirkališču v Brand's Hatchu.

Pivo in srčne bolezni

Bohnikom, ki imajo srčno napako, velikokrat prepovedo uživanje piva, ker baje kvari apetit in slabi delovanje srca. Toda ker je pivo močno diuretično sredstvo (tako, ki sili na vodo), je hotel stockholmski zdravnik dr. Wallgren ugotoviti, ali bi ne bila velika napaka, prepovedati takim ljudem pivo. Napravil je poizkus na 20 nehudih bolnikih in na 20 zdravih ljudeh. Dal je vsem dnevno isto količino piva in isto dieto. Po treh dneh je že lahko ugotovil, da se delovanje piva pri zdravih ljudeh ni niti poznalo, medtem ko pa je prav pivo močno koristilo bolnikom, saj se je že poznalo izboljšanje srca. Torej je prav nasprotno, kot so mislili doslej in je pivo zelo koristno ljudem, ki so bolni na srečo.

Kenguruj Sydney je v preteklem tednu vzbudil veliko zanimanje v tsem San Francisku. Ne v živalskem vrtu, ampak v pravi boksarski tekmi, ko je nastopil proti študentu sanfranciske univerze in ga v treh rundah tudi premagal. S svojo tehniko, ki ni ravno najbolj neoporečna, je z lahkoto spravil na tla svojega dvoonožnega nasprotnika. Sydney ima 4 leta in pol in tehta 70 kilogramov. Prehranjuje se izključno z rastlinsko hrano, njegova velika strast pa je — razen boksanja seveda — kopanje. Sid Flaherty, njegov menažer, pravi, da ga čaka zelo lepa prihodnost. Na naši sliki prizor iz ene runde: Sydney sedi na repu in z vsemi štirimi bije svojega nasprotnika. Vsekakor zanimiva tekma!

Na letališču Moffell Field v Kaliforniji so pred kratkim preizkusili to tip letala, ki služi za prevoz potnikov. Letalo lahko vzleti in pristane navično, kakor helikopter. Vsa skrivnost tega je v krilih, ki se lahko zavrtijo za 90 stopinj. Ko letalo enkrat vzleti, pilot uravnava krila in potem lahko leti v ravni črti. Ta letala so posebno primerna za manjša letališča.